

AUSCHWITZ-BIRKENAU

GESCHIEDENIS EN NU

INHOUD:

VÓÓR AUSCHWITZ	3
DE NAZISTISCHE IDEOLOGIE	3
HET UITBARSTEN VAN DE TWEEDE WERELDOORLOG	3
NAZI CONCENTRATIEKAMPEN	4
AUSCHWITZ 1940-1945 ALGEMENE SCHETS KAMPHISTORIE	4
DE OPRICHTING	4
EVACUATIE VAN DE STREEKBEVOLKING	5
DE UITBREIDING	6
DE SATELLIETKAMPEN VAN AUSCHWITZ	7
AFZONDERING VAN DE BUITENWERELD	7
HET VERZET BINNEN- EN BUITEN HET KAMP	7
AUSCHWITZ ALS CONCENTRATIEKAMP	8
AUSCHWITZ ALS Vernietigingsplaats van Joden	9
DE BEVRIJDING	12
AANTALLEN EN NATIONALITEITEN VAN SLACHTOFFERS VAN KL AUSCHWITZ	12
OPRICHTING VAN HERDENKINGSPLAATS EN MUSEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU	13
HET BEGIN	13
DE OPRICHTING VAN HET MUSEUM	13
DE OPPERVLAKTE VAN HET MUSEUM	14
BESTAANSMIDDELEN	14
DE INTERNATIONALE RAAD VAN OŚWIĘCIM	15
DE PROGRAMMARAAD VAN HET EDUCATIECENTRUM OVER AUSCHWITZ EN HOLOCAUST	15
ACTIVITEITEN VAN HET MUSEUM	16
COLLECTIES	17
HET ARCHIEF	17
CONTACTEN MET VOORMALIGE GEVANGENEN	18
HET DIGITALE REPOSITORIUM	19
DE BIBLIOTHEEK	19
CONSERVATIE VAN COLLECTIES EN OBJECTEN VAN HET MUSEUM	20
HET CONSERVATIE ATELIER	20
ONDERZOEK EN BEWERKEN VAN DE GESCHIEDENIS VAN AUSCHWITZ	20
EXPOSITIES EN HERDENKING	22
ALGEMENE EXPOSITIE OP HET TERREIN VAN HET GEWEZEN KAMP AUSCHWITZ I	22
TER GEDACHTENIS AAN BIRKENAU	23
NATIONALE EXPOSITIES	23
TIJDELIJKE EN CIRCULERENDE EXPOSITIES	24
DE UITGEVERIJ	24
INTERNET	25
EDUCATIEVE ACTIVITEITEN	25
INTERNATIONAAL CENTRUM VAN EDUCATIE OVER AUSCHWITZ EN DE HOLOCAUST (MCEAH)	25
BEZOEKEN VAN HET TERREIN VAN HET GEWEZEN Vernietigingskamp	26
OPENINGSTIJDEN	27
BEZOEKEN VAN HET MUSEUM – ALGEMENE INFORMATIE	27
HET TERREIN VAN HET GEWEZEN KAMP AUSCHWITZ I	28
HET TERREIN VAN HET GEWEZEN KAMP AUSCHWITZ II-BIRKENAU	28
RONDLEIDINGEN	28
FOLDER	28
DOCUMENTAIRE FILM	29
HET ZICH VERPLAATSEN TUSSEN DE GEWEZEN KAMPEN	29
HET ADRES VAN HET MUSEUM	29
UIT DE GESCHIEDENIS VAN AUSCHWITZ - DE CALENDARIUM	30

VÓÓR AUSCHWITZ

“JODEN ZIJN EEN RAS,
DAT VOLLEDIG UITGEROEID MOET WORDEN.”
Hans Frank – Gouverneur-generaal – in het bezette Polen.

“WIJ MOETEN HET DUITSE VOLK VERLOSSEN VAN POLEN,
RUSSEN, JODEN EN ZIGEUNERS.”
Otto Thierack – minister van Justitie – in het Derde Rijk.

“DE ALLERBELANGRIJKSTE OPDRACHT IS, HET OPSPOREN
VAN ALLE POOLSE LEIDERS, [...] OM HEN ONSCHADELIJK TE MAKEN
[...] ALLE VAKMENSEN VAN POOLSE AFKOMST MOETEN IN ONZE
OORLOGSINDUSTRIE VOLLEDIG UITGEBUIT WORDEN. VERVOLGENS
VERDWIJNEN ALLE POLEN VAN DE AARDBOL.”
Heinrich Himmler – Reichsführer SS.

DE NAZISTISCHE IDEOLOGIE

De grondbeginselen van de nazistische ideologie waren: haat tegen joden, democratie, communisme én de overtuiging van superioriteit van het Duitse volk boven andere.

De Duitse nazi's, strevend naar een maatschappij, bestaand uit één zuiver ras hadden als doel de vernietiging van joden en ook Slaven, Roma (zigeuners) en andere volkeren.

Eén van de oorzaken van de Duitse agressie en het uitbarsten van de Tweede Wereldoorlog, was de drang van

Nazi Duitsland om nieuwe territoria te veroveren, die ze op het oog hadden, om daar Duitse bevolking te vestigen. Adolf Hitler, de in 1933 aan de macht gekomen leider van Het Derde Rijk en tevens stichter van de Nazi Partij (NSDAP), maakte in november 1937 de doeleinden van de geplande oorlog als volgt kenbaar: “In ons geval gaat het niet om het veroveren van mensen, maar uitsluitend om het veroveren van ruimte, die geschikt is voor landbouwdoeleinden”.

HET UITBARSTEN VAN DE TWEEDE WERELDOORLOG

Na de aanval op Polen op 1 september 1939 en haar bezetting door het Duitse leger, met daarna op 17 september eveneens de inval door het Sovjetleger, ontstond er een verdeling van Poolse gebieden. Een deel daarvan, waar zich ook de stad Oswięcim bevond, werd ingelijfd bij het Derde Rijk. In het middelste deel van Polen werd, volledig onderworpen aan Duitsland en bestuurd

door het nazistische administratieve politie apparaat, dat de naam van General Gouvernement kreeg.

Oostelijke gebieden werden, conform het Duits-Sovjetverdrag van augustus 1939, bij de Sovjet Unie ingelijfd. Na het uitbarsten van de oorlog tussen Duitsland en de Sovjet Unie in juni 1941, kwamen ook deze gebieden onder Duitse bezetting.

In april 1940 viel het Duitse leger Denemarken en Noorwegen binnen, in mei België, Nederland, Luxemburg en Frankrijk. In april van het jaar daarop, viel Duitsland Joegoslavië en Griekenland aan, in juni gevolgd door een aanval op de vroegere bondgenoot, de Sovjet Unie. In het najaar van 1941 bevond het grootste deel van Europa zich onder Duitse bezetting.

Foto: Heinrich Hoffman

Nazi Partijcongres in Numburg in 1937.
De leden van de Hitlerjugend
begroeten Adolf Hitler,
die onder andere beweerde:
“Wij voeden de jeugd op,
voor wie de hele wereld zal beven.
Ik wil een jeugd die tot geweld
in staat is, machtig, onbuigzaam
en weerd is.”

Auschwitz lag bijna in het hart van het bezette Europa. Met de zwarte kleur wordt het Duitse Derde Rijk, samen met de satelietlanden aangeduid, met de grijze kleur, de bezette gebieden of de terreinen, die zich onder controle van het Derde Rijk bevonden tijdens de Tweede Wereldoorlog. De landgrenzen vóór 1939.

NAZI CONCENTRATIEKAMPEN

Vanaf 1933 werden in Duitsland concentratiekampen gesticht. Daar werden mensen gevangen gehouden die, als “ongewenste elementen” werden beschouwd, bijvoorbeeld: politieke tegenstanders van het nazi regime, criminelen en joden. Na het uitbarsten

van de Tweede Wereldoorlog begon Duitsland ook met het stichten van kampen, in door hen bezette landen.

Concentratiekamp KL Auschwitz, zoals ook de andere nazi concentratiekampen, was een Overheidsinstelling, die bestuurd werd door de Centrale

Machtsorganen van het Duitse Rijk. Het viel onder toezicht van het Hoofd van de Economisch Administratieve Dienst van de SS (WVHA) Voor deportatie van mensen naar kampen en hun vernietiging, was de Rijksveiligheidsdienst (RSHA) verantwoordelijk.

AUSCHWITZ 1940-1945 ALGEMENE SCHETS KAMPHISTORIE

DE OPRICHTING

Het Duitse nazi concentratiekamp Auschwitz, werd voor de wereld het symbool van Holocaust, terreur en volkerenmoord. Medio 1940 werd het door de Duitsers aan de rand van de stad Oświęcim, een door de nazi's tot het Derde Rijk ingelijfde Poolse stad, gesticht. De stad kreeg de Duitse naam “Auschwitz”, welke naam ook de naam van het kamp werd: Konzentrationslager Auschwitz.

Directe aanleiding tot het oprichten van het kamp, was het groeiende aan-

tal gearresteerde Polen door de Duitse politie, met overvolle gevangenissen als gevolg. Aanvankelijk zou dit één van de concentratiekampen worden, volgens het nazistische terreursysteem, welke vanaf de begin jaren '30 waren gesticht. Dit kamp vervulde trouwens deze functie gedurende de hele periode van zijn bestaan, zelfs – vanaf 1942 – werd het langzamerhand het grootste massa vernietigingscentrum van joden.

De kampbemanning van KL Auschwitz bestond uit leden van de

SS-organisatie (Schutzstaffeln, de Beschermstaf). Deze eenheden werkten als elitaire garde, die aanvankelijk als voornaamste taak hadden de vergaderingen van de nazi partij te beveiligen. Na verloop der jaren groeide de invloed van de SS aanzienlijk in het Derde Rijk. Zij groeide uit tot een organisatie, die veel functies van de landelijke overheidsadministratie, van politie en leger overnam. Deze eenheden vormden ook de bewaking van de concentratiekampen.

HET KAMP AUSCHWITZ
WERD DOOR DE DUITSE
BEZETTERS EN AMCHTHEBBERS
OPGERICHT AAN DE RAND VAN
OŚWIĘCIM, DE POOLSE STAD,
DIE DOOR DE NAZI'S BIJ HET
DERDE RIJK WERD INGELIJFD.
DE NAAM VAN DE STAD WERD
OMGEDOOPT IN AUSCHWITZ,
EN KREEG TEGELIJKERTIJD
DE NAAM VAN HET KAMP:
KONZENTRATIONSLAGER
AUSCHWITZ.

De kampbemanning van de SS.
Tijdens het bestaan van het kamp doorstroonden meer dan 8.000 SS'ers het kamp.

SS'ers, vormden het leidend kader en de bewakersbemanning van het kamp. Ze namen ook deel aan de massale vernietiging van joden en executies van gevangenen. In het begin bestond de bemanning van de SS'ers alleen uit Duitsers. Later werden ook zogenaamde Volksduitsers gerekruteerd.

Dat waren staatsburgers uit andere landen, die hun Duitse afkomst konden bewijzen, en de zogenaamde Volksliste ondertekend hadden. Gedurende de hele periode van het functioneren van het kamp, werd dit door meer dan 8.000 SS'ers, en voor de SS werkende toezichthoudsters doorlopen.

EVACUATIE VAN DE STREEKBEVOLKING

In de periode 1940-1941, hebben de Duitsers de bevolking uit een van de wijken van Oświęcim, evenals de bewoners van acht in de omgeving liggende dorpen, verdreven van de plaats, waar het kamp werd opgericht. Alle joden, die ongeveer 60% van de vooroorlogse bevolking van Oświęcim vormden, werden naar getto's getransporteerd en veel Polen werden naar het Derde Rijk gedeporteerd, om dwangarbeid te verrichten.

In de stad en in de omgeving daarvan, werden 1.200 huizen gesloopt. Op het terrein, dicht bij het kamp, werd het achterland in de vorm van werkplaatsen, magazijnen, kantoren en kwartieren voor de kampbemanning ingericht. Een gedeelte van de huizen, na de evacuatie

van de bevolking, werd bestemd voor officieren en onderofficieren van de SS, die hier regelmatig met hele families verbleven en eveneens voor de Duitse families van overgeplaatste ambtenaren en politieagenten. Bestaande vooroorlogse industriebedrijven op dit terrein werden door de Duitsers overgenomen. Sommige bedrijven werden uitgebreid en anderen werden geliquideerd. In plaats daarvan werden nieuwe fabrieken gebouwd, die verbonden waren met de oorlogsproductie van het Derde Rijk. Om in die bedrijven te werken, vooral in de grote chemische fabriek IG Farben, hebben Duitsers ongeveer 11.000 dwangarbeiders, vooral Polen, Russen en Fransen, te werk gesteld.

Maker van de foto: onbekend

Tarnów: Het bewaken van Poolse politieke gevangenen, voordat ze afgevoerd werden naar KL Auschwitz. Het eerste transport van hen kwam naar het kamp uit de gevangenis van Tarnów op 14 juni 1940.

Maker van de foto: onbekend

Evacuatie van de Poolse bevolking uit de plaatsen in de buurt van het kamp. De foto werd tijdens de oorlog gemaakt.

Auteur van foto onbekend

April 1941. De Duitsers evacueren joden uit Oświęcim. Vóór de oorlog, toen de stad 12.000 inwoners telde, woonden er 7.000 joden.

Foto: SS, 1943

De bouw van het badhuis in het kamp. Op de achtergrond zijn de gaskamers en crematoria nr 4 en 5 (tussen de bomen) zichtbaar.

Nationaal Archief in Washington

DE UITBREIDING

De plaats voor het kamp – bijna in het centrum van het door de Duitsers bezette Europa – met heel goede communicatieverbindingen – veroorzaakte, dat de Duitse machthebbers het kamp tot grote schaal uitbreidden en mensen uit bijna het hele continent, hiernaar toe deporteerden. Op het hoogtepunt van zijn bestaan **bestond kamp Auschwitz uit drie hoofdkampen:**

- **Het eerste en het oudste is Auschwitz I**, het zogenaamde Stammlager (het moederkamp, het aantal gevangenen bedroeg van 12.000 tot 20.000) en werd in de eerste helft van 1940 opgericht, op het terrein en in de gebouwen van vooroorlogse Poolse kazernes, die in de loop der tijd, ten behoeve van het kamp werden uitgebreid.
- **Het tweede gedeelte is het kamp Auschwitz II-Birkenau**, het grootste in het complex van de kampen Auschwitz (in 1944 telde dit kamp meer dan 90.000 gevangenen). In het najaar van 1941, begon men met de bouw hiervan op het terrein

van het dorp Brzezinka, dat drie kilometer van Oświęcim lag. De Poolse bevolking was uit dit dorp geëvacueerd en werden hun huizen gesloopt. In Birkenau ontstonden de grootste apparaten voor massale vernietiging in bezet Europa -gaskamers- waar de nazi's een groot deel van de naar het kamp gedeporteerde joden vermoordden.

- **Het derde gedeelte – het kamp Auschwitz III-Monowitz**, ook bekend als Buna (in de zomer van 1944, verbleven meer dan 11.000 gevangenen in dit kamp). In het begin was het één van de satellietkampen van Auschwitz, dat in 1942 in Monowice was ontstaan, 6 kilometer van Oświęcim af, naast de bedrijven van synthetisch rubber en benzine Buna-Werke, die tijdens de Eerste Wereldoorlog gebouwd waren door het Duitse concern IG Farbenindustrie. In november 1944 werd het satellietkamp Buna zelfstandig en kreeg het de naam KL Monowitz. Onder dit kamp vielen de meeste satellietkampen van Auschwitz.

De luchtfoto, gemaakt door de geallieerden in 1944. Zichtbaar zijn o.a.: de kampen Auschwitz I, Auschwitz II-Birkenau, Auschwitz III-Monowitz en de chemische bedrijven IG Farben.

Arbeitslager Trzebinia.
Eén van de tientallen satellietkampen van Auschwitz.

Maker van de foto onbekend

DE SATELLIETKAMPEN VAN AUSCHWITZ

In de periode vanaf 1942 tot 1944 ontstonden er 47 satellietkampen en buitencommando's van KL Auschwitz, die de slavenarbeid van de gevangenen gebruik-

ten. Deze kampen werden vooral opgericht bij Duitse kolenmijnen, hoogovens, andere industriebedrijven in Hoog-Silezië en bij boerderijen en kwekerijen.

IN 1943 BEVATTE HET COMPLEX KAMPEN VAN AUSCHWITZ DRIE GROTE KAMPEN: AUSCHWITZ I, AUSCHWITZ II-BIRKENAU, AUSCHWITZ III-MONOWITZ EN ENKELE TIENTALLEN KLEINERE SATELLIETKAMPEN.

AFZONDERING VAN DE BUITENWERELD

Alle kampen en satellietkampen van het complex Auschwitz, werden door de Duitsers overal met torens en schuttingen met prikkeldraad omringd. Een of ander contact van gevangenen met de buitenwereld was verboden. Het geïsoleerde terrein had echter een grotere op-

pervlakte dan het terrein dat zich binnen de schutting bevond; het nam een extra oppervlakte van ongeveer 40 vierkante km in beslag (het z.g. Interessengebiet) - belangstellingsgebied- en strekte zich uit tussen de kampen Auschwitz I en Auschwitz II-Birkenau.

HET VERZET BINNEN- EN BUITEN HET KAMP

Ondanks de buitengewoon zware leefomstandigheden in het kamp en constante terreur, probeerden de gevangenen hun eigen waardigheid te handhaven. Eén van de verschijnselen hiervan was, het zowel spontaan, als georganiseerd verzet. De strijd van gevangenen in het kamp was vooral geconcentreerd op het redden van de dood van lotgenoten in tegenspoed. Het verzet van gevangenen nam ook andere vormen aan zoals: politieke, culturele en kerkelijke activiteiten.

De eerste organisaties van het verzet in het kamp, ontstonden al in de tweede helft van 1940. Ze werden voornamelijk door Poolse politieke gevangenen georganiseerd, die toen de grootste groep gevangenen vormde. Onafhankelijk van de Poolse groepen, ontstonden tussen eind 1942 en begin 1943, organisaties van gevangenen van

andere nationaliteiten. Op 7 oktober 1944 organiseerde een groep gevangenen, uit een Sonderkommando, een paar SS'ers dodend, een opstand, en vernietigden één van de crematoria.

Van essentieel belang voor het kampverzet, was informatie aan de buitenwereld over misdaden, die door de nazi's in KL Auschwitz werden gepleegd. Dat was mogelijk dankzij contacten met het actief verzet, werkzaam buiten het kamp en was tussenschakel, om informatie aan de buitenwereld te verstrekken.

Vanaf het moment van het oprichten van het kamp door de Duitsers, hebben Poolse bewoners van Oświęcim en omgeving, met gevaar voor eigen leven, gevangenen geholpen met het geven van eten en medicijnen, en met het organiseren van ontsnappingspogingen.

Foto: SS

Foto's van in het kamp geregistreerde gevangenen: joodse jongen, jonge zigeunerin en Poolse meisje.

Persoonskaart van Poolse gevangene, gearresteerd wegens hulp aan de joden.

Witold Pilecki, Poolse politieke gevangene, één van de oprichters en eerste leiders van het verzet in het kamp. Auteur van geheime meldingen, die uit het kamp gesmokkeld werden.

Stanisław Gutkiewicz, Auschwitz 1942

AUSCHWITZ ALS CONCENTRATIEKAMP

Gedurende de hele periode van het bestaan, vervulde Auschwitz de functie van concentratiekamp en na verloop van tijd werd het het grootste Duitse kamp. De heersende bezetters stuurden, in de eerste periode van het bestaan van het kamp, vooral Poolse politieke gevangenen die als bijzonder gevaarlijk werden beschouwd, hier naar toe. Dat waren vooral maatschappelijke en geestelijke leiders, vertegenwoordigers van

Poolse intelligentie, cultuur en wetenschappen, deelnemers aan het verzet en officieren.

Het eerste transport van 728 Poolse politieke kwam op 14 juli 1940 naar het kamp, met daarin enkele Polen van joodse afkomst uit de gevangenis van Tarnów. Deze dag wordt als het begin van het functioneren van het kamp beschouwd. De nazi's zetten tijdens het hele bestaan van het kamp, Polen gevangen. Ook werden er mensen naar het kamp gestuurd, die tijdens razzia's door de Duitsers werden gearresteerd. Er kwamen ook hele families, die vanwege de door de Duitsers uitgevoerde evacuatie, zoals uit de regio Zamość en mensen uit Warszawa, die tijdens de opstand in 1944 gearresteerd waren, naar het kamp.

Na verloop van tijd stuurden de Duitse machthebbers ook groepen gevangenen uit andere bezette landen, ook Roma (zigeuners) en Russische krijgsgevangenen naar Auschwitz. Zij werden geregistreerd en kregen nummers. Vanaf 1942 werden ook joden uit

de massale transporten, die voor vernietiging waren bestemd, in het bestand van het kamp opgenomen. Deze joden werden tijdens selecties door de artsen van de SS gekeurd of om te werken, of om te dienen voor hun misdadige medische experimenten.

Van minimaal 1,3 miljoen mensen, die naar KL Auschwitz werden gedeporteerd, werden circa 400.000 personen geregistreerd en in het kamp geplaatst; circa 200.000 joden, circa 150.000 Polen circa 23.000 Roma (zigeuners) circa 15.000 Russische krijgsgevangenen en 25.000 gevangenen van andere nationaliteiten. Meer dan 50% van hen stierf aan honger, te zwaar werk, executies en ook als gevolg van de vernietigende leefomstandigheden, ziektes en epidemieën, straffen martelingen en misdadige medische experimenten. Ongeveer 200.000 gevangenen deporteerden de Duitsers naar andere concentratiekampen, waarbij een groot gedeelte omkwam. Tijdens de bevrijding van het kamp, bevonden zich ongeveer 7.000 gevangenen in het kamp.

Foto: SS

Zofia Stepien-Bator, Auschwitz, 1944

Edward Galiński (Poolse politieke gevangene) en Mala Zimetbaum (Joodse vrouw uit België) vluchten in de zomer van 1944 uit Auschwitz. Na twee weken werd het verliefde paar gevangen genomen en door de Gestapo ter dood veroordeeld.

CATEGORIEËN EN KENMERKEN VAN GEVANGENEN IN KL AUSCHWITZ

	Joden	– vanaf 1942 vormden zij de grootste groep gevangenen van het kamp. Er werden ongeveer 200.000 joden geregistreerd.
	Politieke gevangenen	– circa 160.000, de meeste waren Polen, die tijdens represaille acties, of deelname aan het verzet, waren gearresteerd.
	A sociale gevangenen	– tot deze categorie telde men vooral boven 21.000 geregistreerde Roma (zigeuners).
SU	Sovjet	– krijgsgevangenen – circa 15.000, hiervan waren er 12.000 geregistreerd.
EH	Opvoedingsgevangenen	– deze werden in het kamp gezet, wegens feitelijke of vermeende overtreding van de werkdiscipline. Hun aantal wordt geschat op 11.000.
PH	Politie gevangenen	– dit waren uitsluitend Polen. Als gevolg van overvolle Gestapo gevangenis in Katowice en Mysłowice, werden zij naar het kamp gestuurd, waarin ze hun standrechtelijk vonnis, welk hen vrijwel altijd tot executie door de kogel veroordeelde ondergingen. Hun aantal schat men op enkele duizenden.
	Criminele gevangenen	– dit waren enkele honderden gevangenen van Duitse afkomst. Uit deze groep zocht de kampmacht gevangenen met functies, die de SS'ers hielpen met het handhaven van het kampregiem.
	Jehova getuigen	– deze werden in het kamp gevangen gehouden vanwege hun gedrag en houding, die uit hun religieuze overtuiging voortkwam. In deze categorie werden zeker 138 personen van Duitse afkomst geregistreerd.
	Homosexuelen	– enkele tientallen, vooral Duitsers.

KL Auschwitz II-Birkenau. De joden uit Hongarije op de uitlaadramp (perron). In de achtergrond zijn de gebouwen van de gaskamers en crematoria zichtbaar.

AUSCHWITZ ALS Vernietigingsplaats van Joden

Vanaf 1942 kreeg het kamp ook een tweede functie te vervullen – het werd het centrum van massale vernietiging van Europese joden. Ze stierven alléén vanwege hun afkomst, ongeacht leeftijd of geslacht,

beroep, nationaliteit of politieke voorkeur.

Na selectie werden grote aantallen mensen uit nieuwe transporten, welke door SS artsen als ongeschikt om te werken werden beschouwd; zieke

personen, oudere en zwangere vrouwen en kinderen in de gaskamers vermoord. Deze personen werden niet in de evidentie van het kamp ingevoerd. Dat betekende, dat ze geen nummer kregen en niet geregistreerd werden.

De hal met ovens in het gebouw van de gaskamer en crematorium nr II in Birkenau.

Blik waarin het Cyclon-B gas zich bevindt met de kiezelsteentjes, waaruit het gas kwam.

IN MEI EN JUNI 1944 HEBBEN DE NAZI'S ONGEVEER 440.000 JODEN GEDEPORTEERD UIT HONGARIJE. IN DEZELFDE TIJD MAAKTEN DUITSE FOTOGRAFEN IN AUSCHWITZ II-BIRKENAU BIJNA 200 FOTO'S. OP DIE FOTO'S IS O.A. DE SELECTIE DOOR SS-ERS TE ZIEN VAN NIEUW GEARRIVEERDE MENSEN, DIE REGELRECHT RICHTING GASKAMERS GINGEN OF WACHTTEN OP DE DOOD. OOK ZAG MEN HET SORTEREN VAN OVERGEBLEVEN SPULLEN VAN VERMOORDE MENSEN.

SAMENSTELLING JODENTRANSPORTEN VOLGENS LANDEN^a UIT WELK LAND ZE NAAR AUSCHWITZ GETRANSPORTEERD WERDEN

Hongarije	438.000 ^b
Polen	300.000
Frankrijk	69.000
Nederland	60.000
Griekenland	55.000
Tsjechië en Morawy Theresienstadt	46.000
Slowakije	27.000 ^b
België	25.000
Duitsland en Oostenrijk	23.000
Joegoslavië	10.000
Italië	7.500
Letland	1.000
Noorwegen	690
Concentratiekampen en onbekende Plaatsen	34.000
Samen (ongeveer)	1.100.000

^a betreft de vooroorlogse grenzen

^b betreft de grenzen tijdens de oorlog

samengesteld door Franciszek Piper

Birkenau. De lijken van vergaste joden worden in de open lucht verbrand.

Bevrijde gevangenen verlaten het kamp Birkenau.

Tussen de op 27 januari 1945, bevrijde 7.000 gevangenen, bevonden zich bijna 500 kinderen.

Foto is illegaal gemaakt door een Sovjetkommando in de zomer van 1944, en dankzij het Poolse verzet uit het kamp gesmokkeld

Filmscène uit film, die na de bevrijding gemaakt werd door Sovjet filmoperatoren

Filmscène uit film die na de bevrijding gemaakt werd door Sovjet filmoperatoren

DE BEVRIJDING

Aan het einde van 1944, in het zicht van het komende offensief van het Rode Leger, begonnen de kamp-leiders alle sporen van hun misdaden uit te wissen. Er werden documenten vernietigd, sommige objecten werden gesloopt, andere werden verbrand of opgeblazen. De gevangenen die nog in staat waren deel te nemen aan een

mars, werden vanaf 17 tot 21 januari 1945 diep in het Derde Rijk geëvacueerd, op het moment toen Sovjet soldaten zich op 60 kilometer van het kamp bevonden, en Krakov bevrijdden. Circa 7.000 gevangenen die door de Duitsers in het kamp waren achtergelaten, werden op 27 januari 1945 door soldaten van het Rode Leger bevrijd.

AANTALLEN EN NATIONALITEITEN VAN SLACHTOFFERS VAN KL AUSCHWITZ (GESCHATTE AANTALLEN)

Nationaliteiten	Aantal gedeporteerden		Aantal geregistreerden	Aantal vermoorden
Joden	1,1 miljoen		200.000	1 miljoen
Polen	140-150.000		140.000	70-75.000
Roma (zigeuners)	23.000		23.000	21.000
Sovjet krijgsgevangenen	15.000		12.000	14.000
Andere	25.000		25.000	10-15.000
Totaal	Ca. 1,3 miljoen		Ca. 400.000	Ca. 1,1 miljoen

Samengesteld door Franciszek Piper

Behalve joden, Polen, Roma (zigeuners) en Sovjet krijgsgevangenen, hebben de nazi's ook zeker 7.000 Tsjechen, 6.000 Wit Russen, 4.000 Fransen, 2.500 Duitsers en Oostenrijkers,

1.500 Russen 800 Slovenen en 600 Oekraïners naar het kamp gestuurd. Een kleiner aantal, tot enkele honderden belandden uit bijna alle Europese landen in het kamp.

OPRICHTING VAN HERDENKINGSPLAATS EN MUSEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU

HET BEGIN

Een paar maanden na het einde van de oorlog en de bevrijding van de nazi-kampen, begon een groep toenmalige Poolse gevangenen publiekelijk aandacht te vragen, om de slachtoffers van Auschwitz te herdenken. Toen dat mogelijk werd, kwam een gedeelte van hen met het plan de objecten en overgebleven ruïnes van het kamp te beschermen. Ze waren de motor achter de oprichting van de zogenaamde vereniging "Vaste Bescherming van het Kamp Oświęcim" en ondersteunden de duizenden pelgrims, die massaal hiernaar toe kwamen, om de sporen van hun naasten te zoeken, te bidden en eer te brengen aan de vermoorden.

Voormalige gevangenen bereidden, nog vóór de officiële oprichting van Het Museum, de eerste expositie op het terrein van het kamp voor, dat op 14 juni 1947 werd geopend. In de openingsceremonie van deze expositie, namen circa 50.000 mensen deel, waarvan: voormalige gevangenen, familieleden van vermoorden, pelgrims uit heel Polen, vertegenwoordigers van Poolse machthebbers, en ook van de Hoofdkommissie voor Onderzoek naar Duitse Misdaden. (GKBZH) als ook van de Centrale Joodse Historische Commissie. (CZKH) en een delegatie van de Britse, Tsjechisch-Slowaakse en Franse ambassades.

Filmfiche uit film die na de bevrijding gemaakt werd door Sovjet filmoperatoren

Massagraf van nazi slachtoffers, ontdekt na de bevrijding van het kamp.

Filmfiche uit film die na de bevrijding gemaakt werd door Sovjet filmoperatoren

Begrafenis van de slachtoffers uit de laatste dagen van het kamp.

DE OPRICHTING VAN HET MUSEUM

Op 2 juli 1947 vaardigde het Poolse Parlement een wet uit, tot het voor altijd behouden van alle terreinen en objecten van het gewezen kamp, en het in

het leven roepen van het Staatsmuseum Oświęcim – Brzezinka. Deze naam werd in 1999 veranderd in Staatsmuseum Auschwitz-Birkenau in Oświęcim.

HET MUSEUM ONTSTOND IN JULI 1947. HET NEEMT TWEE TERREINEN VAN GEWEZEN CONCENTRATIEKAMPEN IN BESLAG: AUSCHWITZ I EN AUSCHWITZ II-BIRKENAU, MET EEN GEZAMENLIJKE OPPERVLAKTE VAN 191 HECTARE. IN 1997 WERDEN OP VERZOEK VAN POLEN DE VROEGERE TERREINEN VAN HET KAMP OP DE WERELDLIJST ERFGOEDEREN VAN DE UNESCO GEPLAATST.

Schoenen van slachtoffers van Auschwitz, die na de bevrijding gevonden werden. (Een fragment van de expositie).

Foto: Wiesław Zieliński

MUSEUM OF HERDENKINGSPLAATS?

CONFORM HET BESLUIT VAN HET POOLSE PARLEMENT UIT 1947, WERD DE TAAK VAN HET MUSEUM: HET BESCHERMEN VAN DE TERREINEN VAN HET GEWEZEN KAMP EN ZIJN OBJECTEN, HET VERZAMELEN EN BEWAREN VAN BEWIJZEN EN MATERIALEN BETREFFENDE DE DUITSE MISDADEN DIE IN AUSCHWITZ WERDEN GEPLEEGD, DE WETENSCHAPPELIJKE BEWERKING EN HET TOEGANKELIJK MAKEN. HIERVAN.

ECHTER, DE ZAKEN MET BETREKKING TOT DE ORGANISATIE, ACTIVITEITEN EN ONTWIKKELING VAN HET MUSEUM, WAREN EN ZIJN NOG STEEDS ONDERWERP VAN DISCUSSIE IN KRINGEN VAN TOENMALIGE GEVANGENEN EN OOK ONDER WERKNEMERS VAN HET MUSEUM, CONSERVATOREN, HISTORICI, PEDAGOGEN EN VERTEGENWOORDIGERS VAN DE MEDIA.

NOG TIJDENS HET VORMEN VAN HET MUSEUM DACHT MEN, ÓF HET MUSEUM ZOU ALLEEN HET VERLEDEN MOETEN OMSCHRIJVEN, ÓF DE HOOFDZAKELIJKE MECHANISMEN VAN HET Vernietigingssysteem verklaren. ER GINGEN OOK STEMMEN OP, DIE HEEL VERSCHILLEND WAREN: VANAF HET VOORSTEL OM DEZE TERREINEN GEWOON OM TE PLOEGEN, TOT VOORSTELLEN OM ALLES TE BEWAREN EN ZOVEEL ALS MOGELIJK WAS TE BEHOUDEN.

HET ONDERWERP VAN DISCUSSIE IS OOK DE NAAM "MUSEUM".

NIET ALLEN ACCEPTEREN DE NAAM "STAATSMUSEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU". SOMIGEN VINDEN DAT HET GEWEZEN KAMP VOORAL EEN KERKHOF IS; ANDEREN ZIJN VAN MENING, DAT HET EEN PLAATS VAN HERDENKING, OF MONUMENT IS. NOG WEER ANDEREN NOEMEN HET EEN HERDENKINGSINSTITUUT OF EDUCATIE- EN ONDERZOEK-CENTRUM NAAR HET LOT VAN DE HIER VERMOORDE MENSEN. FEITELIJK VERVULT HET MUSEUM TEGELIJKERTIJD ALLE BOVENGENOEMDE FUNCTIES, OMDAT ZE ANDERE NIET UITSLUITEN, MAAR AANVULLEN.

DE OPPERVLAKE VAN HET MUSEUM

Het Museum bestaat uit twee complexen KL Auschwitz: Het moederkamp (Auschwitz I) in Oświęcim en het kamp Birkenau (Auschwitz II) in Brzezinka.

De kwestie van de oppervlakte, waarop de terreinen van het toekomstige Museum zich volgens de planning zouden moeten bevinden, maakte in Polen in de tweede helft van de jaren 40 van de twintigste eeuw, levendige discussies los. Afzonderlijke satellietkampen van Auschwitz bevonden zich op grote afstand, soms zelfs op tientallen kilometers van het moederkamp. Uiteindelijk werd besloten, om het terrein van 191 hectare van de gewezen hoofdkampen: Auschwitz I en Auschwitz II-Birkenau, in bescherming te nemen.

Op deze manier omvatte het Museum terreinen, waarop zich bijna

alle apparaten van de massale vernietiging van joden bevonden. Bovendien waren er 150 soorten originele objecten, die bij het kamp hoorden zoals, blokken en barakken voor gevangenen, latrines, gebouwen voor de administratie en kampeiding, waakposten van de SS, gebouwen waarin nieuwe gevangenen werden opgenomen, bewakingstorens, kamppoorten, tientallen kilometers prikkeldraad, binnenwegen en ook treinperrons (in Birkenau). Onder het Museum kwam ook het terrein met zich het massagraf van een paar honderd gevangenen, die kort voordat het Rode Leger kwam, of vlak na de bevrijding waren omgekomen.

Het grootste deel van de gebouwen is nog voor de bevrijding van

het kamp vernietigd. Sommige van hen werden, in 1944 en januari 1945 tijdens de liquidatie van het kamp en het uitwissen van sporen van de misdaden door de SS'ers, uit elkaar gehaald of gesloopt. Een deel van de houten barakken werd na de bevrijding gedemonteerd.

In 2002 werd het terrein van het Museum uitgebreid met het terrein, waarop zich de eerste gaskamer van Birkenau, het zogenaamde Rode Huis, bevond. In 2004 kwam het gebouw, bekend als Het Oude Theater (tijdens de oorlog bevonden zich daar de kampmagazijnen) en het omringend terrein (waar grind gewonnen werd en de plaats van moordend werk en de plaats waar vaak van executies van gevangenen plaatsvonden), erbij.

BESTAANSMIDDELEN

Het Museum valt onder het Poolse Ministerie van Cultuur en Nationaal Erfgoed en wordt door de Staat onderhouden. Pas in de jaren 90 van de twintigste eeuw kwamen de eerste internationale financiële middelen binnen: dankzij de

Stichting van Ronald S. Lauder, ontstonden in het Museum professionele conservatie ateliers. Hulp van Duitsland, andere landen, verschillende genootschappen – onder andere van een Franse Stichting – “Gedachtenis over Shoah” alsmede

particulieren, maakten het mogelijk, de uitgekozen belangrijke conservaties en projecten om de slachtoffers te herdenken, te realiseren.

In 2008 is de Stichting Auschwitz-Birkenau opgericht. Haar doel is het garanderen van middelen voor conservatie van een Herdenkingplaats, zodat de aankomende generaties, die Auschwitz zouden bezoeken, de restanten van de authentieke plaatsen van de misdaden, die door de nazi's in de Tweede Wereldoorlog in Auschwitz werden gepleegd, met eigen ogen zouden kunnen aanschouwen.

De realisatie van dit doel werd mogelijk, door een speciaal opgericht “Duurzaam Fonds”, met een toekomstig kapitaal van 120 miljoen Euro. Het eenmalig inzamelen van dit bedrag lost het probleem van onderhoud van de Herdenkingsplaats Auschwitz-Birkenau voor de aankomende generaties op. Deze middelen worden niet aangetast en als vast kapitaal beschouwd. De gemaakte winst zou elk jaar de financiering van

Hedendaagse luchtfoto van de terreinen van het gewezen kamp Auschwitz I.

Foto: Wojciech Gorgolewski

noodzakelijke conservaties garanderen. Het wordt dan mogelijk, om een globaal programma van conservatie uit te voeren, bij restanten van satellietkampen:

155 objecten (onder andere barakken en bewakingstorens) die over de oppervlakte van 200 hectare verspreid zijn, 300 ruïnes (onder andere ruïnes van gaska-

mers) kilometers wegen en schuttingen, andere elementen van de infrastructuur van de kampen alsook van archiefdocumenten en verzamelde objecten.

DE INTERNATIONALE RAAD VAN OŚWIĘCIM

In 1990 heeft de Poolse Minister van Cultuur en Schone Kunsten de Internationale Raad van Oswiecim bij het Museum in het leven geroepen. In deze Raad hadden gevangenen uit KL Auschwitz, historici en experts uit verschillende landen zitting. De Raad is een adviesorgaan en geeft opinies. Het Museum vraagt deze Raad advies bij het nemen van belangrijke besluiten, die te maken hebben met het functioneren van de Herdenkingsplaats en in controversionele zaken, die niet rechtstreeks met het Museum verbonden

zijn, maar grote maatschappelijke weerklank in Polen en in het buitenland hebben (Bijvoorbeeld de zaak van de z.g. supermarkt, het klooster der Karmelietessen of de kwestie van de kruisen op de grintplaats).

In 2000 informeerde de Premier van Polen, over de oprichting van de Internationale Raad van Oświęcim, waarin de leden voor zes jaar zitting nemen. Deze nam de taken van de vorige Raad over; in vergelijking met de vorige is deze Raad een advies- en opinieorgaan van de preses van de Minister-

raad. Voor wat betreft bescherming en beheer worden niet alleen de gewezen terreinen van het nazi vernietigingskamp Auschwitz beheerd, maar ook andere Vernietigingsmonumenten op Pools grondgebied.

In 2006 werd een nieuwe Raad in het leven geroepen waarin vertegenwoordigers deelnamen uit: Frankrijk, Israël, Duitsland, Polen Oekraïne Verenigde Staten en Groot-Brittannië. Hun voorzitter werd opnieuw de gewezen gevangene uit KL Auschwitz, prof. Władysław Bartoszewski.

DE PROGRAMMARAAD VAN HET EDUCATIECENTRUM OVER AUSCHWITZ EN HOLOCAUST

In 2005 richtte de Poolse Minister van Cultuur de Programmaraad op. Het zelfde jaar werd binnen het Museum ook het Internationale Centrum

van Educatie over Auschwitz en Holocaust opgericht. De Programmaraad schiet het Centrum te hulp bij hun activiteiten, vooral om kennis en herin-

neringen over te dragen aan jongere generaties, met betrekking tot slachtoffers van Auschwitz en Holocaust.

Hedendaagse luchtfoto van de terreinen van het gewezen kamp Auschwitz II-Birkenau.

Foto: Wojciech Gorgolewski

Franciszek Jaźwiecki, zelfportret.

Uit verzameling van Staatsmuseum Auschwitz-Birkenau

Koffers, die tot naar Auschwitz gedeporteerde joden, behoorden.

Foto: Magda Emilewicz-Proro

Foto: Ryszard Domasik

ACTIVITEITEN VAN HET MUSEUM

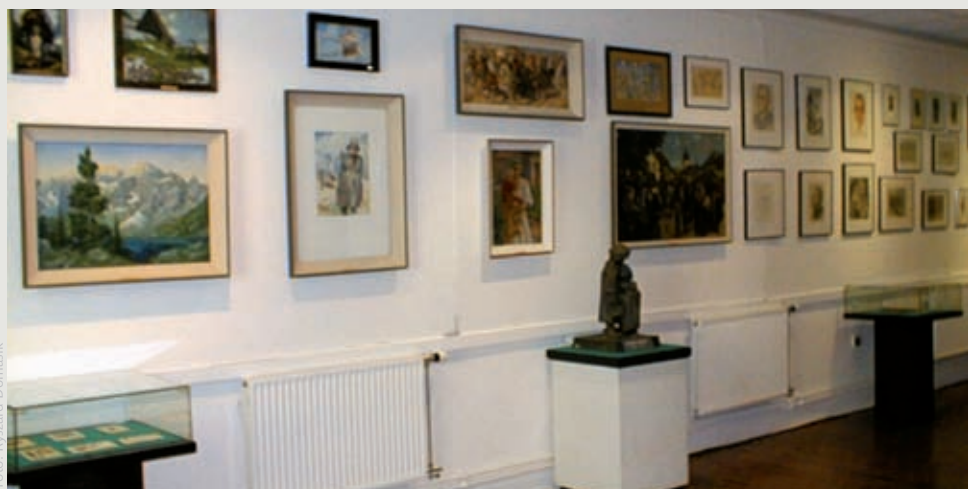
DE STATUTAIRE TAAK VAN HET MUSEUM, IS HET VERZAMELEN, BEWAREN EN IN STAND HOUDEN VAN COLLECTIES EN OBJECTEN, ALSMEDE HET BEWERKEN EN HET TOEGANKELIJK MAKEN HIERVAN.

In het kamp en op het terrein rondom, vond men na de bevrijding duizenden voorwerpen die aan voor vernietiging gedeporteerde joden behoorden: koffers (sommige met namen en adressen van de vermoorden) joodse gebedsgewaden, protheses, brillen, schoenen enzovoorts. Tegenwoordig horen deze voorwerpen tot de basiscollectie van het Museum. Een groot deel hiervan wordt gepresenteerd in de blokken van de satellietkampen op het terrein van het gewezen Auschwitz I, waar de algemene expositie betreffende de geschiedenis van alles wat in het kamp afspeelde, zich bevindt.

In collecties van het Museum bevinden zich bovendien documenten, alsmede artistieke werken, die illegaal in het kamp door de gevangenen werden gemaakt, zoals ook de werken die na de bevrijding tot stand kwamen. Grote educatieve betekenis heeft een uitgebreide collectie van schilderijen

en prenten. Deze werden in de eerste jaren na de bevrijding door voormalige gevangenen gemaakt. Deze stellen scènes uit het leven in het kamp voor en zijn een soort document dat, door degenen die het kamp overleefden, hier worden overgedragen. Het grootste deel hiervan werd door artiesten gemaakt, die zich bezig hielden met het oprichten van het Museum en zij zwaren de eerste ontwerpers.

Behalve dat, verzamelt het Museum documenten van de nazi's en materiaal, dat tijdens het bestaan van het kamp gemaakt werd; onder andere door het verzet in en buiten het kamp, en de naoorlogse materialen: het relaas van gevangenen en hun memoires, alsmede bekentenissen, afgelegd tijdens processen, in verschillende landen, tegen de nazi's. Er bestaat ook een uitgebreide literatuur over het onderwerp KL Auschwitz en het nazisme, die over de hele wereld verschijnt.

In de Afdelingscollectie bevinden zich ongeveer 6.000 kunstwerken, waarvan er 2.000 door gevangenen uit Auschwitz, tijdens hun verblijf in het kamp gedurende oorlogstijd, zijn vervaardigd.

COLLECTIES

De afdeling Collecties verzamelt en bewaart vooral onderwerpen die uit het kamp afkomstig zijn en voorwerpen, die waren afgepakt van gedeporteerden en vermoorden, welke op het terrein, of in de omgeving, van het kamp na de bevrijding werden teruggevonden. Bovendien worden door het Museum stukken tentoongesteld, die via giften of donatie verkregen zijn.

In de collectie bevinden zich onder andere:

- meer dan 80.000 schoenen;
- Circa 3.800 koffers, hiervan zijn er 2.100 met opschriften;
- Circa 12.000 pannen;
- Circa 40 kilogram brillen;
- 460 stuks protheses;

- 570 stuks kampkleding, (gestreepte gevangenenpakken);
- 260 stuks burgerkleding;
- 260 stuks joodse gebedsgewaden (rituele gebedshoofddoeken);
- 40 kubieke meter gesmolten metalen voorwerpen uit het terrein "Canada";
- magazijnen met voorwerpen die afgepakt waren van de slachtoffers van de massale vernietiging in Birkenau;
- 6.000 voorwerpen van artistieke collectie (hiervan circa 2.000 artistieke voorwerpen die door gevangenen in het kamp werden gemaakt).

Onder de zorg van het Museum bevindt zich bijna 2 ton afgeknipt haar van vrouwen die naar het kamp gedeporteerd waren.

Foto: Henryk Makarewicz

Brandende kampmagazijnen, aangestoken in januari 1945, door zich terugtrekkende Duitsers, onder druk van het Sovjet leger. Ondanks pogingen van de nazi's, is het hen niet gelukt om alle bewijzen van hun gepleegde misdaden in Auschwitz, uit te wissen.

HET ARCHIEF

IN DE ARCHIEFCOLLECTIE BEVINDEN ZICH ONDER ANDERE GEREDDE KAMPDOCUMENTEN, CIRCA 39.000 FOTONEGATIEVEN VAN NIEUW AANGEKOMEN GEVANGENEN EN ONGEVEER 2.500 FAMILIEFOTO'S, DIE DOOR JODEN, VOORAL UIT DE GETTO'S VAN BĘDZIN EN SOSNOWIEC, NAAR AUSCHWITZ MEEGENOMEN WERDEN.

In de archiefcollectie worden originele, uit Duitsland afkomstige, documenten over het kamp en kopieën van documenten, die uit andere instituten uit binnen- en buitenland werden verkregen, procesmateriaal met betrekking tot nazimisdadigers, documenten, die tijdens de oorlog in- en buiten het kamp door het verzet waren gemaakt, bron-documenten, die na de oorlog gemaakt zijn (memoires, het relaas van gewezen gevangenen en andere personen) foto's, microfilms, negatieven, documentaire en archief films, bewerkingen, recensies, referaten, scenario's van exposities, films en onderzoeken.

De huidige collectie omvat nu onder andere:

- **circa 39.000 negatieven** van foto's van nieuw aangekomen gevangenen, die door de administratie van het Kamp, in de periode, voordat tatoea-

ges als identificatiemiddel werden gemaakt;

- **circa 200 foto's, die door de SS'ers in Birkenau tijdens deportatie van joden uit Hongarije in 1944 werden gemaakt;**
- **een paar foto's** die illegaal door leden van het Sonderkommando in de nabijheid van de gaskamers in Birkenau werden gemaakt;
- **circa 500 foto's** van objecten en het terrein van KL Auschwitz, die door de SS'ers tijdens het bestaan van het kamp gemaakt werden; **bijna 2.500 familiefoto's** die door gedeporteerde personen naar Auschwitz meegebracht waren (vooral door joden uit het getto in Będzin en Sosnowiec); **enkele tientallen luchtfoto's** van kampterreinen, die door Amerikaanse piloten in 1944 werden gemaakt, foto's die na de bevrijding door werknemers van het Museum en anderen werden gemaakt;

Archief van Staatsmuseum Auschwitz-Birkenau

Lijst van aangekomen gevangenen in kamp Auschwitz op 26 september 1941.

- **kampdocumenten en verbonden met het kamp**, hiervan onder andere:
  - **48 "Dodenregisters"**, deze bevatten circa 70.000 overlijdensaktes van overleden en vermoorde gevangenen in KL Auschwitz.
- 248 delen van documenten "Zentralbauleitung der Waffen SS und Polizei Auschwitz (Centraal Bouwbestuur van de "Waffen SS" en Politie in Auschwitz), die technische documentatie en plan-

In de Archiefcollectie worden ondermeer originele kampdocumenten bewaard: (vanaf boven) registratiekaart van een Poolse gevangene, gearresteerd wegens activiteiten in het verzet; fragment van lijst van overledenen uit het zogenaamde “dagboekregister” van kamp Auschwitz.

nen bevatten, betreffende de bouw en uitbouw van het kamp, zijn infrastructuur en de herbouwplannen van de stad Oświęcim;

- **64 delen met documenten** van het SS Hygiëne Instituut (Hygiëne Instituut van de SS);
- **16 delen met aktes** met persoonlijke gegevens van gevangenen;
- **8.000 brieven en kaarten**, door gevangenen gestuurd vanaf het kamp;
- **circa 800.000 fiches van microfilms** (vooral kopieën van kampdocumenten of documenten ontvangen uit andere bronnen);
- **meer dan 2.000 opnamen** met het relaas en memoires van gewezen gevangenen;
- **meer dan 1.000 videocassettes** met materiaal over onderwerpen uit het kamp en over de oorlog;
- **circa 130 documentaire films** (filmbanden), fabulaire en korte films over oorlog en kamp onderwerpen;
- **161 delen met gezamenlijke “Verklaringen”**, die meer dan 3.500 ver-

halen van gevangenen, werknemers, dwangarbeiders, de inwoners van de regio Oświęcim en dergelijke bevatten; in totaal meer dan 30.000 bladzijden;

- **251 delen met gezamenlijke “Herinneringen”**, de meer dan 1.400 memoires van gewezen gevangenen, dwangarbeiders, de inwoners van de regio Oświęcim en dergelijke, bevatten in totaal meer dan 45.000 bladzijden;
- **78 delen met procesakten** van de commandant van het kamp Rudolf Hess en van de kampbemanning van KL Auschwitz, in totaal boven de 16.000 bladzijden;
- **192 delen met gezamenlijke “Enquêtes”** die door toenmalige gevangenen ingevuld werden; circa 20.000 bladzijden;
- **27 delen onderwerp-enquetes**, tussen voormalige gevangenen uitgevoerd, samen circa 8.000 bladzijden;
- **7 delen met relaasakten betreffende de evacuatie van gevangenen in 1945** van KL Auschwitz; meer dan 1.000 bladzijden.

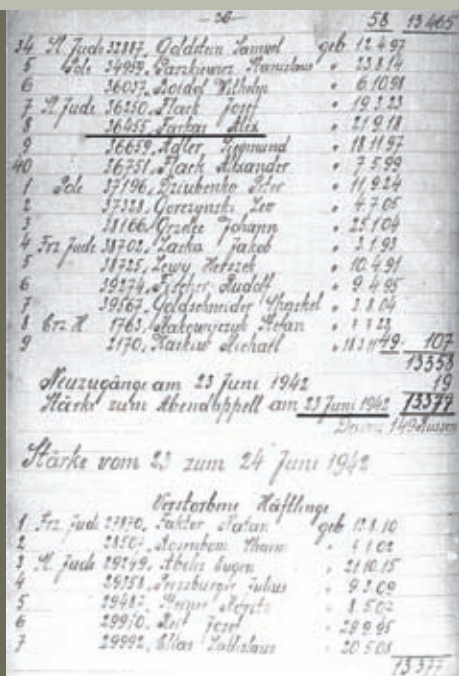
CONTACTEN MET VOORMALIGE GEVANGENEN

VERZAMELEN VAN INFORMATIE OVER VOORMALIGE GEVANGENEN

Met het leggen van contacten met voormalige gevangenen en het onderhouden hiervan, het verzamelen en bewerken van documenten over hen, houdt De Sectie "Samenwerking met Gewezen Gevangenen", zich bezig. De werknemers hiervan houden zich ook bezig met het maken van indexen met namen en nummers van gewezen gevangenen, op basis van naoorlogse archiefmaterialen (relaas, herinneringen en bekentenissen enzovoorts)

Bovendien schrijven de verhalen van voormalige gevangenen en van de betrokken personen op, die hulp bieden aan gevangenen. Ze doen archiefonderzoek en ze leiden wetenschappelijke en educatieve activiteiten.

Geheime mededeling van een gevangene op een briefje, een zogenaamd “kassieber” van 4 september 1944, verstuurd naar het Poolse verzet in Kraków, waarin twee auteurs – Józef Cyrankiewicz en Stanisław Kłodziński informatie verstrekken over het verzenden van een foto van een “vergassingsactie” en over de mogelijkheden van het maken van meerdere foto’s.

[illegible]

INFORMATIE OVER VOORMALIGE GEVANGENEN

Personen, die informatie over voormalige gevangenen willen inwinnen, kunnen zich persoonlijk, of per brief richten tot Het Bureau voor Informatie over voormalige Gevangenen. Zijn werknemers geven antwoord op basis van bewaarde kampdocumenten.

Helaas, bleef van een aanzienlijk aantal slachtoffers van Auschwitz, geen op schrift bewaard spoor – een

groot deel van de documentatie, is door de Duitsers, nog voor de bevrijding van het kamp vernietigd, ook is een groot deel van de gedeporteerden nooit geregistreerd. Dit betreft vooral joden, die rechtstreeks naar de gaskamers werden gestuurd door de SS'ers tijdens de selecties, welke meteen na aankomst in het kamp plaatsvonden.

HET DIGITALE REPOSITORIUM

Het creëren van cijfermatige bestanden met gegevens over gevangenen van KL Auschwitz, heeft grote betekenis, om de herdenking van gevangenen en vermoorde mensen op die plaats, vast te leggen. In deze cijfermatige bestanden met gegevens, die gezamenlijk meer dan een half miljoen inschrijvin-

gen bevatten, bevindt zich informatie vanuit 56 groepen documenten welke over satellietkampen gaan. Elektronische archivering maakt het mogelijk, om snel toegang tot informatie en analyse van teruggevonden bronmateriaal op het scherm van de computer te projecteren.

DE BIBLIOTHEEK

De collectie stemt overeen met het profiel van het Museum. Verzamelde publicaties betreffen vooral de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, Holocaust, gevangenis en concentratiekampen, met speciale aandacht voor KL Auschwitz, antisemitisme en racisme. Het grootste deel, van de meer dan 30.000 exemplaren tellende boekenverzameling, bevat bovendien werken, die het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog, de geschiedenis van het Derde Rijk en de problematiek van het neonazisme beschrijven. Er is ook een uitgebreide keuze aan publicaties, die gewijd zijn aan de geschiedenis en traditie van het joodse volk.

Behalve documentaire literatuur en de wetenschappelijke werken, bevatten de collecties ook schone literatuur (memoires, romances, romans, poëzie, drama), kaarten, atlanten, encyclopedieën, woordenboeken en

tijdschriften. Afzonderlijke gedeelten bevatten speciale boekenverzamelingen – de boeken en tijdschriften die in Het Derde Rijk werden uitgegeven.

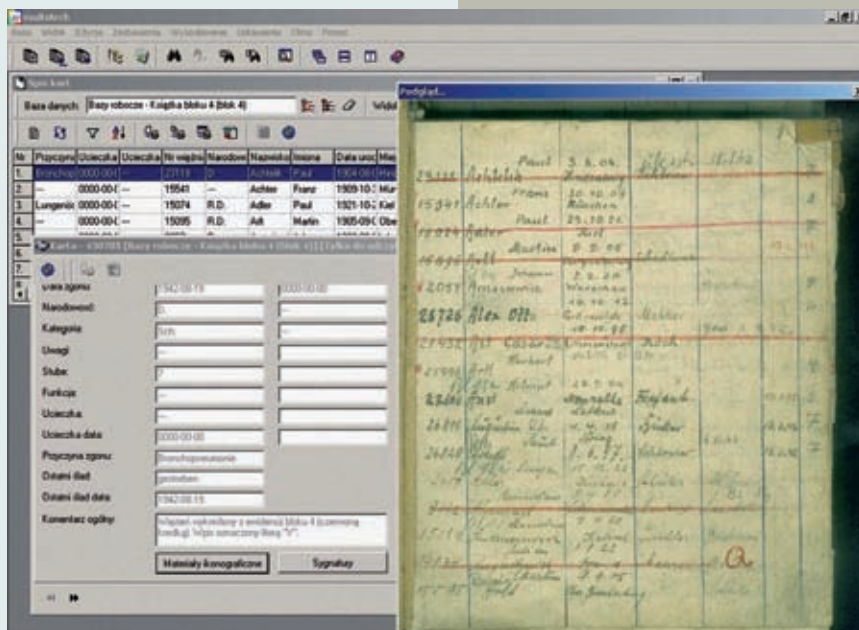
Archief van Staatsmuseum Auschwitz-Birkenau

Na de oorlog werden op het terrein van het kamp notities gevonden, die tijdens de oorlog door joodse gevangenen, van het z.g. Sonderkommando gedwongen waren de lijken van vermoorde gevangenen te verbranden in de crematoria. Naast de bekentenissen van de gevangenen, zijn deze documenten belangrijke bewijzen van de door de nazi's gepleegde misdaden. Op de foto zijn fragmenten zichtbaar van het handschrift van een onbekend persoon. Dit in het Jiddisch geschreven manuscript, is opgegraven in de buurt van de ruïnes van gaskamer nr III in 1952 en bevat onder andere de omschrijving van het procedé van de vernietiging van joden in gaskamers.

Algemeen Digitaal Repositorium.

Dit is verantwoordelijk voor het scheppen van een digitale database van gevangenen en gedeporteerden naar KL Auschwitz.

CONSERVATIE VAN COLLECTIES EN OBJECTEN VAN HET MUSEUM

ONDER DE HOEDE VAN DE AFDELING CONSERVATIE, VALLEN MEER DAN 150 BEWAARD GEBLEVEN OBJECTEN, CIRCA 300 RUÏNES, WAARONDER DE RESTANTEN VAN VIER GASKAMERS EN CREMATORIA UIT BIRKENAU, MEER DAN DERTIEN KILOMETER SCHUTTING MET 3.600 BETONNEN PALEN EN VEEL VERSCHILLENDE SOORTEN INSTALLATIES.

Onder conservatoire bescherming en toezicht, vallen meer dan 150 onroerende objecten (bijvoorbeeld blokken, barakken en gebouwen, die bij de satel-

Foto: Ryszard Domasik

Eén van de bewakingstorens van een satellietkamp. De conservatie afdeling houdt zich bezig met de bescherming en de conservatie, van zowel het terrein, als de objecten van de satellietkampen.

Foto: Miłosław Stec

Conservatiewerkzaamheden, uitgevoerd in één van de barakken van een satellietkamp van Birkenau.

Foto: Neł Jastrzębowska

Conservatie laboratoria.

lietkampen hoorden), circa 300 ruïnes, hiervan bijzonder belangrijk voor de geschiedenis van Auschwitz, de ruïnes van 4 gaskamers en crematoria in Birkenau, meer dan 13 kilometer schutting met 3.600 betonnen palen en veel verschillende soorten installaties. Op de oppervlakte van ongeveer 200 hectare bevinden zich verharde wegen, melioratiesloten, treinrails met zijspoor en uitlaadperron, twee zuiveringsinstallaties uit satellietkampen, anti brandbassins enzovoorts.

De groenvoorziening van zowel de historische als de na-oorlogse bosopstand (circa 20 hectare) valt onder permanente conservatie.

Onder conservatoire bescherming vallen ook archiefstukken, onderwerpen van dagelijks gebruik, foto's en kunstwerken. In het Museum bevinden zich circa 2.000 kunstwerken, die over het kamp gaan, en circa 4.000 kunstwerken betreffende satellietkampen, die successievelijk werden gerenoveerd.

Samenwerking met hogere scholen (De Universiteit van Mikołaj Kopernik in Toruń, de Academie der Schone Kunsten in Kraków en Warszawa, de Fachhochschule in Keulen, Politechniek Silesië en Politechniek Świętokrzyska, SGGW in Warszawa) draagt bij aan de beschrijvingen van de vernieuwde conservatie projecten en het organiseren van studentenpraktika.

HET CONSERVATIE ATELIER

Het atelier is opgericht in 2002. Het is één van de modernste, met de beste apparatuur uitgeruste instellingen in zijn soort, van het land. In dit atelier zijn een paar belangrijke opdrachten gerealiseerd: Meer dan 80.000 schoenen werden schoongemaakt en geconserveerd, die door SS'ers van mensen die naar Auschwitz werden gedeporteerd waren afgepakt; er werden metalen elementen van de crematoria van

Birkenau geconserveerd, een gynaecologische fauteuil uit de experimentele werkplaats van de Duitse arts Clauberg, enkele tientallen koffers, tekeningen, prenten en schilderijen, waarvan een gedeelte, men nu zowel, in Polen als in het buitenland, op exposities kan zien. In het archief van het Museum, vond eveneens de conservatie van een gedeelte van de originele documenten plaats.

ONDERZOEK EN BEWERKEN VAN DE GESCHIEDENIS VAN AUSCHWITZ

De historici van het Museum houden zich bezig met het onderzoeken van de geschiedenis van Auschwitz. Hun werkzaamheden concentreren zich heden op drie onderwerpen:

- het vaststellen van de identiteit van slachtoffers;
- het bewerken van, tot nu toe wei-

nig bekende onderwerpen, met betrekking tot de geschiedenis van het kamp en de afzonderlijke gedeelten daarvan en verbonden zijn met de SS structuur in Auschwitz;

- Editie van bronnen betreffende de geschiedenis van Auschwitz.

Wetenschappelijk onderzoek begon halverwege de jaren vijftig. In het begin werd aandacht geschonken aan uitgave van basisinformatie over de geschiedenis van het kamp, de herinneringen van gevangenen en het bewerken van afzonderlijke onderwerpen, met betrekking tot Auschwitz.

Het eerste belangrijke succes dat werd bereikt, was het bewerken van de *Kalender van gebeurtenissen in het concentratiekamp Oświęcim-Brzezinka* geschreven door Danuta Czech. Dit werk werd, na actualisatie en aanvulling, als onafhankelijke publicatie in 1989 in Duitsland uitgegeven; vervolgens in Polen (1992), Verenigde Staten (1997) en in Italië (2006).

In de tweede helft van de jaren zestig en zeventig, concentreerde men zich op onderzoeken naar: satellietkampen van KL Auschwitz, verzet in het kamp en het kamp Birkenau.

Tegelijkertijd werd er onderzoek gedaan naar bredere synthetische kwesties, zoals: tewerkstelling van gevangenen van KL Auschwitz (Franciszek Piper), evacuatie, liquidatie en de bevrijding van het kamp (Andrzej Strzelecki).

In de volgende jaren, werd aan onderwerpen gewerkt die, zowel de algemene geschiedenis van het kamp, als afzonderlijke kwesties betreffen. Dit resulteerde in meerdelige publicaties, zoals: *Overlijdensregisters uit KL Auschwitz, het gedenkboek, Zigeuners in concentratiekamp Auschwitz-Birkenau* en ook drie afzonderlijke *Gedenkboeken*, die aan Polen zijn gewijd: *Het Gedenkboek. Transporten van Polen uit Warszawa naar KL Auschwitz van 1940-1944. Het Gedenkboek. Transporten van Polen naar KL Auschwitz uit Kraków en andere plaatsen in Zuid-Polen in 1940-1944. en Het Gedenkboek. Transporten van Polen naar KL Auschwitz uit Radom en andere plaatsen uit de regio Kielecczyzna in 1940-1944.*

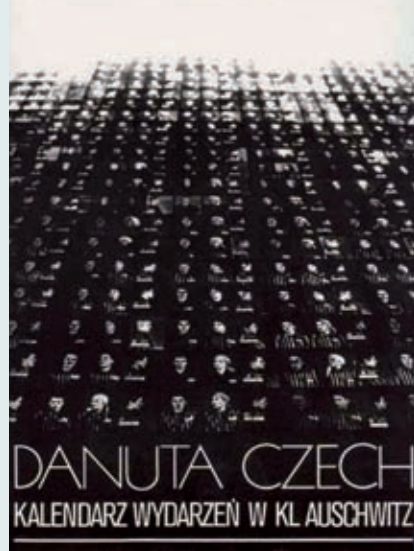
In *Gedenkboeken* wordt niet alleen het aantal transporten, overlijdens in het kamp geanalyseerd, maar ook

– wanneer dat mogelijk was – trachtte men de biografie van afzonderlijke personen weer te geven. Dezelfde methode gebruikte men in geval van gezamenlijk werk onder de titel: *De mensen van goede wil, gedenkboek van inwoners uit de Regio van Oświęcim, (Ziemia Oświęcimska) die hulp verleenden aan gevangenen van KL Auschwitz* (redacteur Henryk Swiebocki) en twee albums met werken: Gewijd aan naar Auschwitz gedeporteerde joden uit Będzin een gezamenlijke editie van: “Voordat ze zijn vertrokken” en de publicatie betreffende kinderen: “Het is ontoelaatbaar dat zij vergeten worden, de jongste slachtoffers van KL Auschwitz” (Helena Kubica).

Andere belangrijke onderwerpen, die door de historici van het Museum bewerkt zijn: het aantal slachtoffers van KL Auschwitz (Franciszek Piper). Rapporten van vluchtelingen uit KL Auschwitz (Henryk Swiebocki), Kamps en onderkamps verzet (Henryk Swiebocki), Roof van bezittingen van slachtoffers (Andrzej Strzelecki), Satellietkamp Buna en de geschiedenis van “IG Farbenindustrie” (Piotr Setkiewicz). Misdadige medische experimenten (Irena Strzelecka), De geschiedenis van de afzonderlijke gedeelten van het kamp, (Irena Strzelecka),

Het lot van gedeporteerde joden uit het getto van Łódź naar KL Auschwitz, (Andrzej Strzelecki), Vernietiging in Auschwitz van uit de regio Zamojszczyzna in 1942-1943, verdreven Polen (Helena Kubica), Het lot van Roma (zigeuners) in bezet Europa en hun vernietiging in Auschwitz (Wacław Długoborski), Jehova getuigen in KL Auschwitz (Teresa Wontor-Cichy), Biografieën van verzetsstrijders, onder andere van de ritmeester Witold Pilecki en van luitenant Stefan Jasieński (Adam Cyra).

Als bekroning voor langdurig wetenschappelijk onderzoek door het Museum, is het grote, in enkele talen, vijfdelige publicatie, *Auschwitz 1940-1945. Kernonderwerpen uit de historie van het Kamp*, uitgegeven.

Eén van de belangrijkste werken betreffende KL Auschwitz is “De kalender van gebeurtenissen in KL Auschwitz” geschreven door Danuta Czech, historica van het Museum.

Als resultaat van een paar jaar onderzoek door historica Helena Kubica, is het album, “Dat mag niet over hen vergeten worden”, gewijd aan de gedachtenis aan naar KL Auschwitz gedeporteerde kinderen. Het grootste deel van hen is door de nazi's meteen na aankomst in het kamp vermoord.

Foto: Lidia Poryclarz

Foto's van naar Auschwitz gedeporteerde joden, na de bevrijding gevonden op het terrein van het kamp. Fragment van expositie in het gebouw van het gewezen badhuis van het kamp Birkenau.

Foto: Ryszard Domasik

In het Museum is een van de meest lugubere bewijzen van de nazi misdaden, namelijk bijna twee ton haar, afgeknipt van vrouwelijke slachtoffers, ten toon gesteld.

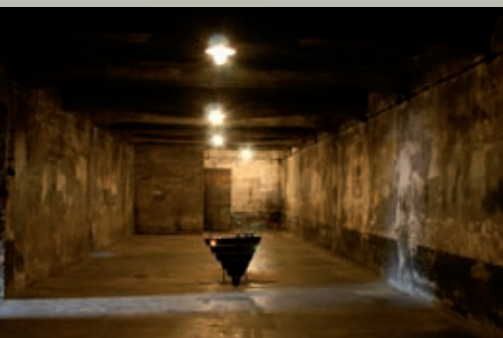

Foto: Stanisław Moniot

Gaskamer nr I in het kamp Auschwitz I. Hedendaagse foto.

EXPOSITIES EN HERDENKING

BIJZONDER KARAKTER VAN HET MUSEUM AUSCHWITZ

HET ORIGINELE TERREIN, DE OBJECTEN, RUÏNES EN SPOREN VAN HIER GEPLEEGDE MISDADEN VAN HOLOCAUST EN TEGEN DE MENSEHEID, ZORGEN VOOR DE UITZONDERLIJKHEID VAN DEZE PLAATS; ER BEVINDEN ZICH HIER ONDER ANDERE: TERREINEN MET MENSELIJKE AS, RUÏNES VAN GASKAMERS EN CREMATORIA; PLAATSEN WAAR SS-ARTSEN SELECTIES UITVOERDEN, WEGEN WAAROP MENSEN NAAR DE GASKAMERS GELEID WERDEN; PLAATSEN, WAAR HELE FAMILIES OP DE DOOD WACHTTEN; PLAATSEN VAN OPSTANDEN EN VAN GEVANGENENEXECUTIES.

ALGEMENE EXPOSITIE OP HET TERREIN VAN HET GEWEZEN KAMP AUSCHWITZ I

De eerste permanente expositie werd in 1947, geopend in de toenmalige gevangenenblokken, op het terrein van het gewezen kamp Auschwitz I. In 1955 kwam er een nieuwe expositie, welke – met enige wijzigingen – nu nog bestaat.

Deze expositie beschrijft twee basisfuncties van KL Auschwitz: **concentratiekamp** voor gevangenen van verschillende nationaliteiten en **het grootste centrum van massale vernietiging** van Europese joden.

HET CONCENTRATIEKAMP

De expositie toont de leefomstandigheden van gevangenen in Auschwitz, die in het kamp door zware dwangarbeid, honger, ziektes, experimenten, en ook door executies, martelingen en straffen stierven. Op de expositie bevinden zich onder andere foto's van gevangenen, die in het kamp omkwamen, documenten en kunstwerken, die het leven in het kamp voorstellen. In het blok dat vroeger als kamparrest fungeerde, maar nu als expositieruimte is ingericht, bevonden zich originele zalen en cellen, waarin gevangenen werden vastgehouden, en ook de mensen die van buiten het kamp kwamen, die wegens pogingen om hulp te bieden aan gevangenen gearresteerd werden. Op sommige plaatsen zijn aan de wanden, de deuren en de vensterbanken, tekeningen en opschriften te

zien uit de tijd van het kamp. In dit blok bevinden zich ook exposities, die gewijd zijn aan het verzet, straffen en executies en ook aan het lot van politieke gevangenen. In strafcellen, die zich in de kelders bevonden, sloten de SS'ers gevangenen op, die ze schuldig vonden aan overtredingen van het kampreglement. In 1941 werden daar ook veroordeelden opgesloten die, als straf de hongerdood hadden gekregen. In de catacomben van dit blok stierf onder andere Maksymilian Maria Kolbe, de Poolse kloosterling, die om een van de gevangenen te redden hem had vervangen, zich aansloot bij de veroordeelden tot de hongerdood. Daar, in het najaar van 1941, voerden de SS'ers de eerste pogingen uit om massaal mensen te doden met behulp van het gifgas Cyclon B.

HET CENTRUM VAN MASSALE VERNIETIGING VAN EUROPESE JODEN

De expositie illustreert het verloop van het vernietigingsproces vanaf het begin; de aankomst van joden op het kamp Perron, de selectie die door de artsen van de SS uitgevoerd werd, tot de dood in de gaskamers toe. Eén van de meest schokkende bewijzen van de misdaden, is circa twee ton haar, dat van de slachtoffers werd afgeknipt. Ook ontroerende taferelen zijn originele voorwerpen, die tot de gedeporteerden

behoorden, die na de bevrijding teruggevonden zijn zoals: joodse gebedsgewaden (hoofddoeken), brillen, koffers met namen en adressen van slachtoffers, schoenen, protheses, kinderkleding, kommetjes enzovoorts. Het is een klein gedeelte van de eigendommen van vermoorde joden die door de Duitse leiding nog niet diep in het Derde Rijk waren gestuurd, of vernietigd voor de evacuatie van KL Auschwitz.

TER GEDACHTENIS AAN BIRKENAU

VANWEGE HET FEIT, DAT DE MEERDERHEID VAN DE SLACHTOFFERS VAN AUSCHWITZ IN AUSCHWITZ II-BIRKENAU VERMOORD WERDEN, IS BESLOTEN, DAAR GEEN EXPOSITIE MET EEN MUSEAAL KARAKTER OP TE RICHTEN EN HET TERREIN VAN HET KAMP IN ONAANGETASTE STAAT TE LATEN.

De enige expositie, die op het terrein van Birkenau te zien is, werd in 2001 geopend en bevindt zich in het z.g. Sauna gebouw, waarin tijdens de oorlog de registratie en desinfectie van nieuw in het kamp aangekomen gevangenen plaatsvond. De functie en de historie van dit object kan men leren kennen, door de op elkaar volgende vertrekken, in dezelfde volgorde af te leggen, zoals de slachtoffers gedwongen werden te doen. In de laatste zaal bevinden zich circa 2.000 foto's, die door naar Auschwitz gedeporteerde joden meegebracht zijn en die na de bevrijding zijn teruggevonden.

Op het terrein van Birkenau bevindt zich ook het monument ter herdenking van de slachtoffers van het kamp.

In 2005 zijn twee tragische plaatsen herdacht, die te maken hebben met de geschiedenis van de deportatie en vernietiging:

- het terrein waar zich de eerste gaskamer bevond, die door de Duitsers in het voorjaar van 1942 in gebruik werd genomen, in de buurt van het kamp Birkenau, die "Het Rode Huisje" heette;
- het spoorwegperron; dat zich tussen de kampen Auschwitz en Birkenau bevond (de z.g. Judenrampe) waarheen vanaf het voorjaar 1942 tot mei 1944, transporten met gedeporteerde joden, Polen en Roma (zigeuners) aankwamen. Na aankomst op de Judenrampe werden nieuw aangekomen joden, door SS-artsen aan selectie onderworpen.

NATIONALE EXPOSITIES

Op het terrein van het gewezen kamp Auschwitz I, bevinden zich ook andere vaste exposities, zogenaamde nationale exposities, die in het begin opgericht werden op initiatief van gewezen gevangenen, uit diverse landen, die aan het Internationale Comité van Oświęcim verbonden waren. Hun doel is de popularisatie van de kennis over Duits bezit in landen, waarvan mensen

naar Auschwitz werden gedeporteerd en van wie ze hun lot weergeven.

Het eerste van dit type expositie is in 1960 ontstaan. In de periode van enkele tientallen jaren van hun bestaan, werden sommigen niet meer geëxposeerd en anderen werden gedeeltelijk veranderd, en kwamen er ook nieuwe. Het zijn werken van groepen specialisten, die door afzonderlijke landen wer-

Foto: Jarko Mensfelt

Birkenau. Ruïnes van gaskamer en crematorium nr III.

Foto: Jarko Mensfelt

Birkenau
Herdenkingsplaat bij het perron, waar de treinen met naar het kamp gedeporteerden stopten. Op de eerste plaats Duitse foto's uit oorlogstijd.

Foto: Ryszard Domasik

De Dodenmuur, waartegen de nazi's een paar duizend mensen doodschoten.

den opgericht, waarvan hun burgers het slachtoffer van Auschwitz waren. Ze blijven met het Museum samenwerken en hebben goedkeuring van de Internationale Raad van Oświęcim.

Foto: Wiesław Zieliński

Fragment van het gewezen kamp Auschwitz II-Birkenau. Er zijn barakken zichtbaar van de quarantaine sector en overblijfselen van andere gevangenen barakken.

Foto: Jarko Wensleijt

Fragment van expositie "Verraden burger. Ter gedachtenis aan slachtoffers van de Holocaust uit Hongarije".

Foto: Jomaz Pielasz

Het basisdoel van de Uitgeverij, is het behouden van de gedachtenis aan de slachtoffers van het kamp, documentatie van Holocaust en misdaden, die door de nazi's in het kamp begaan zijn en een brede propaganda voor het onderwerp over Auschwitz.

Op dit moment zijn de volgende exposities te zien:

- "Marterlaarschap, strijd en vernietiging van joden in de periode 1933-1945";
- "Strijd en martyrologie van het Poolse volk in de periode 1939-1945";
- "Vernietiging van Europese Roma";
- "Tragedie van Slowaakse joden";
- "Gevangenen uit Tsjechië in KL Auschwitz";
- "Verraden burger. Ter gedachtenis aan slachtoffers van de Holocaust uit Hongarije";
- "Gedepoteerden uit Frankrijk naar KL Auschwitz";
- "België 1940-1944. De bezetting en deportatie naar KL Auschwitz";
- "De vervolging en deportatie van joden uit Nederland in de periode 1940-1945";

Voorts exposities, die door de volgende landen gemaakt werden: Oostenrijk, Joegoslavië, Rusland (nu in vernieuwing), Italië.

TIJDELIJKE EN CIRCULERENDE EXPOSITIES

In de periode van meer dan 60 jaar, die het Museum bestaat, heeft zij meer dan 300 tijdelijke en rondreizende exposities georganiseerd. Door meer dan 15 miljoen mensen werden deze bezocht. Behalve Polen werden de expo-

sities onder andere gepresenteerd in: Oostenrijk, Groot-Brittannië, het toenmalige Tsjecho Slowakije, Duitsland, Israël, Japan, Nederland, Zwitserland, Zweden, Verenigde Staten, Hongarije, Italië en de toenmalige Sovjet Unie.

DE UITGEVERIJ

DE UITGEVERIJ HEEFT EEN PAAR HONDERD TITELS, MET EEN TOTALE OPLAGE VAN CIRCA 8 MILJOEN EXEMPLAREN UITGEGEVEN.

Het fundamentele doel van de Uitgeverij is, het behoud van de herdenking aan de slachtoffers van het Kamp, documentatie van de Holocaust en misdaden, die in het kamp door de nazi's gepleegd zijn en breedvoerig onderwerpen over Auschwitz propagieren.

De Uitgeverij publiceert wetenschappelijke en populaire werken in verschillende talen, schone literatuur, herinneringen, albums, catalogi, gidsen, poëzie, affiches en documentaire films over de geschiedenis van het Kamp.

Tot de allerbelangrijkste publicaties van de Uitgeverij, moet men rekenen: *de Kalender van gebeurtenissen in KL Auschwitz* van Danuta Czech en de vijfdelige, gezamenlijke monografie, betreffende de geschiedenis van het Kamp onder de titel *Auschwitz 1940-1945 kernonderwerpen uit de historie van KL Auschwitz* in verschillende talen.

Vanaf 1957 verschijnt de wetenschappelijke periodiek – *Schriften van*

Oświęcim (in Poolse en Duitse versie) – die de resultaten, over verschillende aspecten van de geschiedenis van het Kamp, die door wetenschappelijke onderzoekers van het Museum en de anderen werden onderzocht, bevat.

Vanaf 1994, verschijnt ook een informatiebulletin „PRO MEMORIA”, dit is het geschrift dat gericht is, om breed te informeren over activiteiten van het Museum en over de wetenschappelijke, politieke en maatschappelijke context hiervan. In onderscheid met het wetenschappelijke karakter van de *Schriften van Oświęcim* richt dit zich tot een bredere leeskring; vanaf wetenschappelijke onderzoekers tot Lyceum jeugd.

Alle publicaties kan men ter plaatse op de verkoopplaatsen die zich op het terrein van het Museum bevinden en ook via de Internet site (www.auschwitz.org.pl) aanschaffen.

INTERNET

De Internetsite van het Museum (www.auschwitz.org.pl) maakt het mogelijk de geschiedenis van KL Auschwitz te leren kennen en biedt toegang tot archiefmateriaal van meer dan 100.000 vermoorde gevangenen, met namen, in KL Auschwitz.

De site is ook een handig hulpmiddel om een bezoek aan het museum goed voor te bereiden. – Informatie over hoe het Museum te bereiken is, prijzen, reservering van gidsen en overnachtingen in Oświęcim zijn op de site te vinden.

De Internetsite biedt ook de mogelijkheid, om kennis te maken met het werk en activiteiten van het Internationaal Centrum van Educatie over Auschwitz en de Holocaust. Bovendien hebben Internetbezoekers toegang tot de belangrijkste informatie over gebeurtenissen in de Herdenkingsplaats, over de struc-

HET AANTAL BEZOEKEN IN 2009 VERDEELD NAAR CONTINENTEN:

Sinds een paar jaar bezoeken jaarlijks ongeveer een miljoen mensen uit de hele wereld de terreinen van het gewezen kamp.

tuur van het Museum, over activiteiten van de afzonderlijke afdelingen van het Museum, alsmede de galerie van historische en hedendaagse foto's.

De Internetsite trekt honderdduizenden Internetgebruikers uit de hele wereld, die de geschiedenis van Auschwitz grondiger willen leren kennen.

Een van de vormen van activiteiten van het Centrum van Educatie, is het samenwerken met jeugd. De leerlingen van het Lyceum uit Moskou op de exposities van Roma.

Foto: de school nr 653 uit Moskou

EDUCATIEVE ACTIVITEITEN

INTERNATIONAAL EDUCATIECENTRUM OVER AUSCHWITZ EN DE HOLOCAUST (MCEAH)

MCEAH ORGANISEERT POSTDOCTORALE STUDIES, SEMINARS, THEMATISCHE CONFERENTIES, VERBLIJF EN STUDIEREIZEN, WERKSTUDIES EN WETENSCHAPPELIJKE RETRAITES VOOR PEDAGOGEN EN JEUGD UIT POLEN EN UIT HET BUITENLAND. COLLEGES EN PRACTICA WORDEN GEGEVEN DOOR WETENSCHAPPELIJKE ONDERZOEKERS VAN HET MUSEUM EN DOCENTEN VAN HOGE SCHOLEN. MCEAH HOUDT ZICH OOK BEZIG MET HET ORGANISEREN EN BEGELEIDEN VAN HET TOERISTEN VERKEER.

Op 27 januari 2005, tijdens de plechtigheid ter gelegenheid van de zestigjarige bevrijding van KL Auschwitz, onder tekenden een paar honderd gewezen gevangenen, de oprichtingsakte van het Internationaal Centrum van Educatie over Auschwitz en de Holocaust. Dit Centrum is, in mei van dat jaar, officieel in het leven geroepen door de Minister van Cultuur R.P. (Rzeczpospolita Polska).

Een van de basisvormen van activitei-

ten van MCEAH is het samenwerken met de jeugd en docenten uit Polen en het buitenland, alsmede met Poolse en buitenlandse wetenschappelijke instituten.

Binnen de educatieve activiteiten worden o.a. lezingen, museale lessen, werkstudies, conferenties voor docenten, symposia, het vertonen van films, tekenwedstrijden, en wedstrijden voor het beste verhaal, met betrekking tot het kamp, georganiseerd.

MCEAH ORGANISEERT ONDER ANDERE:

- **POSTDOCTORALE STUDIES**

voor de docenten duren deze drie semesters en zijn door het Ministerie van Onderwijs gelegitimeerd, ze worden in samenwerking met de Pedagogische Academie uit Kraków georganiseerd. De interdisciplinaire problematiek van het kamp, en zijn gevangenen is weergegeven op de bredere achtergrond van de historie van nazi terreur en vernietiging van de mensheid: vooral joden, en ook Polen, Roma (zigeuners) en andere slachtoffers. Aanknopen bij het ontstaan en de ontwikkeling van totalitaire systemen, analyseren deze studies, ook verschijnselen als: racisme, antisemitisme en verschijnselen van non tolerantie. Ze

bevatten ook belangrijke kernonderwerpen met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog en zijn gevolgen, historie en cultuur van het joodse volk als ook van het bestaan van deze problematiek in de literatuur, kunst en filosofie. Colleges worden door bekende historici sociologen, taalkundigen en andere vertegenwoordigers van Humanistische Wetenschappen als ook wetenschappelijke onderzoekers van het Museum gegeven.

- **SEMINARIA**

ontmoetingen van een paar dagen met docenten van Humanistische Wetenschappen, docenten en godsdienstleraren uit Gymnasia en andere scholen hoger dan gymnasia, hebben als doel de schooljeugd beter voor te bereiden op museumbezoek. Het programma van die ontmoetingen bestaat uit: colleges met het onderwerp: het lot van verschillende nationale en religieuze groepen in KL Auschwitz, het vertonen van documentatie films over Auschwitz en Holocaust. Lezingen in het Archief en in de Afdeling Collecties en specialistische bezoeken van terreinen van het toenmalige kamp.

- **THEMATISCHE CONFERENTIES**

Eendaagse thematische conferenties, betreffende de belangrijkste gebeurtenissen uit de geschiedenis van KL Auschwitz, welke bestemd zijn voor leraren, absolventen van cursussen, die door het MCEAH worden gegeven, die hun eigen kennis over het thema Auschwitz en Holocaust in de periode van de Tweede Wereldoorlog willen verbreden. Deze conferenties verruimen de problematiek, die tijdens seminaaria en postdoctorale studie onder de aandacht wordt gebracht. Ze zijn tevens de gelegenheid de mening over het onderwijs van de jeugd uit te wisselen.

- **SEMINARIA EN STUDIE VERBLIJVEN VOOR PEDAGOGEN EN JEUGD UIT POLEN EN UIT HET BUITENLAND**

Seminaaria en studieverblijven geven de mogelijkheid, om de historie van Auschwitz, op de achtergrond van de Duitse bezetting in Polen en in Europa te leren kennen. Afhankelijk van leeftijd, interesses en verwachtingen van de deelnemers, worden thema's voor elke groep apart voorbereid.

Foto: Bartosz Bartyzel

Internationaal Seminar voor Europese docenten.

BEZOEKEN VAN HET TERREIN VAN HET GEWEZEN Vernietigingskamp

AUSCHWITZ – BELANGRIJKE PLAATS VOOR DE HEDENDAAGSE WERELD

TOT NU TOE WERDEN HET MUSEUM EN DE HERDENKINGSPLAATS AUSCHWITZ-BIRKENAU DOOR MEER DAN 30 MILJOEN MENSEN UIT DE HELE WERELD BEZOCHT.

Kort na de bevrijding, werd het concentratie- en vernietigingskamp Auschwitz een Herdenkingsplaats, die ontzettend belangrijk is geworden voor de hele hedendaagse wereld. Bewijzen daarover zijn de steeds groeiende aantallen bezoekers – tot nu toe werd het museum en de Herdenkingsplaats Auschwitz-Birkenau

door meer dan 30 miljoen mensen uit de hele wereld bezocht. Beginnend vanaf de jaren negentig van de twintigste eeuw, groeit het aantal bezoekers constant. Eén miljoen personen, uit meer dan honderd landen, bezoekt heden ten dage jaarlijks het Museum. De allergrootste groep wordt gevormd door Polen en ook door Ameri-

kanen, Britten, Italianen, Duitsers, Fransen en Israëliërs.

Uit eerbetoen aan de slachtoffers, bezoeken verschillende politici en regeringsleiders, de terreinen van het voormalige kamp, die vinden dat dit tot hun morele plicht behoort. Deze plaats wordt beschouwd als één van de grootste waarschuwingen voor de mensheid. Władysław Bartoszewski, toenmalige minister van Buitenlandse Zaken en gewezen gevangene zei: "Oświęcim is het grootste kerkhof zonder graven in de wereldgeschiedenis, waar geen plaats is, waarop men en steen of een bloem ter herdenking van een enkel mens kan neerleggen. Het kerkhof is zonder graven, want de lichamen waaiden met de rook onder de hemel. Dat verplicht..."

Foto: Internationaal Jeugd ontmoetingshuis in Oswiecim

Een miljoen mensen uit de hele wereld, bezoeken jaarlijks, de Plaats van Gedachtenis, Auschwitz-Birkenau. Een om door de terreinen van de twee gewezen kampen een rondleiding te krijgen, kan men een van de gidsen aanvragen, die in het bezit is van een licentie van het Museum.

OPENINGSTIJDEN

Het Museum is op 7 dagen per week geopend van:

08.00 - 15.00	uur van december tot en met februari
08.00 - 16.00	uur maart, november
08.00 - 17.00	uur april, oktober
08.00 - 18.00	uur mei, september
08.00 - 19.00	uur juni tot en met augustus

Bovenvermelde openingstijden betreffen het bezoek aan de terreinen van het gewezen kamp. Het Bureau betreffende Informatie over Gedeporteerden, Archief, Collecties, Bibliotheek, Administratie en andere afdelingen zijn open (met uitzondering van feestdagen) vanaf maandag tot en met vrijdag vanaf 07.00 uur tot en met 15.00 uur. Op 1 januari, 25 december en op Eerste Paasdag is het Museum gesloten.)

BEZOEKEN VAN HET MUSEUM – ALGEMENE INFORMATIE

DE TIJD VAN HET VERBLIJF IN HET MUSEUM LIGT AAN DE BELANGSTELLING VAN DE INDIVIDUELE BEZOEKER, ALS MINIMUM MOET MEN ONGEVEER 3,5 UUR UITTREKKEN, OM KENNIS TE MAKEN MET HET TERREIN EN DE EXPOSITIES VAN BEIDE GEWEZEN KAMPEN. IN GEVAL VAN EEN BEZOEK MET EEN GIDS, KAN MEN KIEZEN VOOR EEN ALGEMEEN BEZOEK (ONGEVEER 3,5 UUR,) EEN SPECIALISTISCH (CIRCA 6 UUR) OF EEN TWEE DAGEN DUREND BEZOEK.

De Herdenkingsplaats kan men gratis bezoeken. Men kan exposities en sommige originele objecten van beide gewezen kampen: Auschwitz I en Auschwitz II-Birkenau bezichtigen. In Auschwitz I is een gedeelte van de blokken niet toegankelijk, in Auschwitz II-Birkenau kan men het grootste deel van de daar bestaande barakken bezoeken.

Men moet denken aan vier belangrijke herdenkingsplaatsen, die zich op een zekere afstand van de toenmalige kampen bevinden:

- het terrein waarop zich de eerste gaskamer in Birkenau, het zogenaamde “Rode Huisje” (dat op een afstand van een paar honderd meter van de noordgrens van Birkenau) funtioneerde;
- de plaats, waar zich de tweede gaskamer in Birkenau, het zogenaamde “Witte Huisje” (op een afstand van een paar honderd meter van de westgrens van Birkenau) zich bevond;
- het spoorwegperron van de spoorlijn de zogenaamde “Judenrampe”,

Het gewezen kamp Auschwitz I.

Het gewezen kamp Auschwitz II-Birkenau.

- waar vanaf het voorjaar 1942 tot mei 1944, transporten met gedeporteerde joden, Polen en Roma (tussen Auschwitz en Birkenau, circa 1,5 km vanaf de kampen) aankwamen;
- Het massagraf van gevangenen, die vóór of kort na de bevrijding van Auschwitz overleden.

De terreinen onder bescherming van het Museum, die zich op zekere afstand van het gewezen kamp Auschwitz I (A) en Auschwitz II-Birkenau (B) bevinden:

- plaatsen waar zich de twee eerste gaskamers in Birkenau bevonden (1,3);
- het perron waarop transporten met gedeporteerden aankwamen (4);
- obelisk herdenkende de vermoorde Sovjet krijgsgevangenen (2);
- massagraf van gevangenen, overleden vóór en net na de bevrijding van Auschwitz (5).

Foto: Jarko Mensel

Joodse gebedsgewaden.

Een fragment van de expositie op het terrein van het gewezen kamp Auschwitz I.

Foto: Wiesław Zieliński

Het interieur van een stenen woonbarak in kamp Birkenau.

Birkenau Internationaal Monument van de Slachtoffers van het Kamp.

Foto: Ryszard Domasik

HET TERREIN VAN HET GEWEZEN KAMP AUSCHWITZ I

Op het terrein van het kamp Auschwitz I, hebben SS'ers het eerste kamp voor mannen (1940) en vrouwen (1942) opgericht, hier vonden de eerste experimenten van het vermoorden van mensen met behulp van Cyclon B gas plaats, hier vermoorden zij joden uit de eerste transporten, en werden de eerste misdadige medische experimenten op gevangenen verricht. Hier

werd het grootste deel van de executies door de kogel uitgevoerd. Hier bevond zich tevens het centrale kamparrest, voor gevangenen uit alle delen van het kampcomplex, en ook de hoofd commandantuur van het kamp en het merendeel van de SS-kantoren. Vandaar stuurde de kampleiding de verdere uitbreiding van het kampcomplex.

HET TERREIN VAN HET GEWEZEN KAMP AUSCHWITZ II-BIRKENAU

In het kamp Birkenau, hebben nazi's de meerderheid van massa vernietigings-apparatuur gebouwd, waarmee ongeveer één miljoen Europese joden vermoord zijn. Birkenau werd tegelijkertijd het grootse concentratiekamp (met meer dan 300 primitieve, grotendeels houten barakken) waarin in 1944 meer dan 90.000 gevangenen verbleven: Joden, Polen, Roma, Sovjet burgers en anderen. Op het terrein van het gewezen kamp,

bleven plaatsen vol menselijke as en vele resten van het kamp over.

De grote oppervlakte, tientallen bewaard gebleven primitieve gevangenenbarakken en honderden overblijfselen van gesloopte barakken, meer dan 13 km kampschutting, 10 km kampweg, en meer dan 2 km treinspoor, geven de specifieke architectuur van Auschwitz heel duidelijk weer, die één doel diende: het vermoorden van mensen.

RONDLEIDINGEN

Om op het terrein van de gewezen kampen rond geleid te kunnen worden, moet men een gids nemen, die in het bezit is van een licentie van het Museum. (voor georganiseerde groepen is het bezoeken onder begeleiding van een gids verplicht) – dat garandeert een juiste

overbrenging van historie en professionele rondleiding langs de exposities. De gidsen zijn de volgende talen machtig: Engels, Kroatisch, Tsjechisch, Frans, Hebreeuws, Spaans, Nederlands, Japans, Duits, Pools, Russisch, Servisch, Slowaaks, Zweeds, Hongaars en Italiaans.

De gids kan men reserveren:

- via Internet: (reservation@auschwitz.org.pl);
- telefonisch: (+48) 33 844 81 00/844 80 99 – nummers bereikbaar vanaf maandag tot en met vrijdag vanaf 07.00 uur tot 15.00 uur. Buiten deze uren telefoon (+48) 33 844 81 02 – dit nummer is bereikbaar tijdens de openingstijden van het Museum;
- via fax: (+48) 33 843 22 27;
- ter plaatse bij de entree voor bezoekers. Daar kan men ook alle formaliteiten met de gidsen regelen. Vanwege de grote belangstelling en de vele bezoekers wordt aanbevolen tijdig te reserveren. Het nemen van een gids geschiedt tegen betaling.

FOLDER

Voor bezoek aan het Museum, kan men een gids/folder aanschaffen, die in een paar talen wordt uitgegeven. Deze gids bevat een korte omschrijving

van objecten, expositiezalen en kaarten van de terreinen in Auschwitz en Birkenau, met aangegeven bezoekroute.

DOCUMENTAIRE FILM

Vóór, of nà het bezoek van de terreinen van het toenmalige kamp, kan men een kwartier durende documentaire film zien, (dit na aankoop van een toegangskaartje) dat is een fragment van een film, die door cameramensen

van het Rode Leger werd gemaakt en de bevrijding van het kamp voorstelt door Sovjet soldaten. De geredde gevangenen en in het kamp gevonden voorwerpen, bewijzen de misdaden van de nazi's.

HET ZICH VERPLAATSEN TUSSEN DE GEWEZEN KAMPEN

De afstand, van drie kilometer tussen Auschwitz en Birkenau, kan men te voet afleggen, lopend door het naast het kamp gelegen terrein, waar tijdens de bezetting zich Duitse industriële bedrijven, werkplaatsen, magazijnen en kantoren bevonden. Er waren ook technische kampmagazijnen, die een werkplaats en de dood van gevangenen werden. Hier zijn ook overblijfselen

van enkele perrons en uitlaadplaatsen, waar treinen met gedeporteerden arriveerden en waar SS-artsen selecties verrichtten. In de nabijheid van de gewezen kampen bevinden zich parkings, dus: kan men zich met eigen vervoer verplaatsen. Ingeval van het ontbreken hiervan, kan men gebruik maken van een pendelbus, die tussen de kampen Auschwitz en Birkenau op en neer rijdt.

“MILJOENEN MENSEN TER WERELD WETEN WAT AUSCHWITZ WAS, MAAR VOORTDUREND BLIJFT HET DE KWESTIE, HOE DIT BESEF IN HET BEWUSTZIJN EN HERINNERING VAN DE MENSEN TE HOUDEN; HET HANGT VAN DE MENSEN ZELF AF, OF DEZE TRAGEDIE OPNIEUW GEBEURT. ALLEEN MENSEN KONDEN DEZE TRAGEDIE VEROORZAKEN EN ALLEEN MENSEN KUNNEN ER VOOR ZORGEN DAT DIT NIET WEER GESCHIEDT.”

(PROF. WŁADYSŁAW BARTOSZEWSKI,
VOORMALIGE GEVANGENE
VAN AUSCHWITZ)

Foto: Jarko Mensfelt

De belangstelling voor de tragische historie van Auschwitz wordt, ondanks het verloop van de tijd niet minder.

Foto: Lidia Foryciarz

ADRES
MUSEUM

Memorial
Auschwitz
Birkenau
State Museum

PAŃSTWOWE MUZEUM
AUSCHWITZ-BIRKENAU

ul. Więźniów Oświęcimia 20
32-603 Oświęcim, Polska
tel. (+48) 33 843 20 22
fax (+48) 33 843 19 34 / 843 18 62
www.auschwitz.org.pl
e-mail: muzeum@auschwitz.org.pl

Bewerking: Teresa Świebocka, Jadwiga Pinderska-Lech, Jarko Mensfelt

Vertaald door: Ewa van Dijk-Ferenc

Grafisch ontwerp en zetsel: Agnieszka Matuła, Grafikon

Druk: Grafikon Jarosławice 324, 34-100 Wadowice, tel. (+48) 33 873 46 20,
fax (+48) 33 873 46 22, e-mail: biuro@grafikon.com.pl, www.grafikon.com.pl

In de folder gebruikte grafische bronnen:

Auschwitz-Birkenau. Geschiedenis en Nu Zijn afkomstig uit de collectie van het Staatsmuseum Birkenau – sommige verschenen dankzij medewerking van: Ryszard Domasik, Lidia Foryciarz, Wojciech Gorgolewski, Nel Jastrzębiowska, Henryk Makarewicz, Jarko Mensfelt, Stanisław Momot, Rafał Pióro, Mieczysław Stec, Wiesław Zieliński en Het Internationaal Jeugd ontmoetingshuis te Oświęcim en School nr 653 uit Moskou.

© 2010 Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau

UIT DE GESCHIEDENIS VAN AUSCHWITZ – DE CALENDARIUM

1939

- **1 september** – Nazi Duitsland valt Polen binnen. Het uitbarsten van de Tweede Wereldoorlog.
- **einde van het jaar** – Vanwege de massale gevangenneming van Polen en de overvolle gevangenen in Górný Śląsk (Silezië) en Zagłębie Dąbrowskie ontstond in het UWDSS, Het hogere Ambt van Opperbevelhebber en Politie in Wrocław het plan, om een concentratiekamp voor Polen op te richten.

1940

- **27 april** – Na een reeks inspecties van verschillende objecten, gaf bevelhebber van de SS, Heinrich Himmler, bevel om in Oświęcim, toen Auschwitz geheten, op het terrein van de toenmalige Poolse artilleriekazerne, een concentratiekamp op te richten.
- **14 juni** – De Duitse machthebbers sturen de eerste transporten met politieke gevangenen naar Auschwitz. 728 Polen, tussen hen een kleine groep Poolse joden. Deze dag wordt als de oprichtingsdatum van het kamp beschouwd. In totaal werden in het kamp, in de periode 1940-1945, circa 400.000 gevangenen geregistreerd, waarvan 270.000 mannen.
- **19 juni** – De eerste evacuatie van de naburige bevolking met het doel getuigen van de misdaden uit te wissen en het onmogelijk te maken, om contacten te hebben tussen gevangenen en bewoners en om het ontsnappen uit het kamp te bemoeilijken. Volgende evacuatie stonden in verband met de uitbreidingsplannen van Auschwitz. Gezamenlijk hebben de Duitsers uit Oświęcim en de omliggende dorpen op zijn minst 5.000 Polen verdreven. Bovendien is door de Duitsers de hele joodse bevolking

van Oświęcim - ongeveer 7.000 mensen - naar dichtbij zijnde getto's gedeporteerd. Acht dorpen werden verwoest en werden meer dan honderd gebouwen, die zich in op het terrein in de directe omgeving van de stad bevonden, met de grond gelijk gemaakt.

- **6 juli** – Vluchtpoging van de eerste gevangene, Tadeusz Wiejowski. In de hele kampgeschiedenis, op meer dan één miljoen naar het kamp gedeporteerden, ondernamen een paar honderd gevangenen vluchtpogingen. De meeste van hen waren Polen, Sovjet krijgsgevangenen en joden. Het lukte minder dan 150 personen om te vluchten.
- **herfst** – Het Poolse verzet speelt informatie over het kamp door, aan de naar Londen geëmigreerde Poolse regering.
- **22 november** – Eerste executie door de kogel. Er werden 40 Polen geëxecuteerd.

1941

- **1 maart** – SS bevelhebber, Heinrich Himmler, komt voor de eerste keer op inspectie naar Auschwitz. Hij beval onder andere de uitbreiding van het kamp en het leveren van 10.000 gevangenen aan het concern "IG-Farbenindustrie" voor de bouw van industriële bedrijven.
- **23 april** – Als vergelding voor de vlucht van een gevangene, veroordeelde de commandant van het kamp, Rudolf Höss, voor de eerste keer, tien gevangenen tot de hongerdood.
- **6 juni** – Het eerste transport van Tsjechische politieke gevangenen. Het was het begin van de deportatie van niet-Polen naar Auschwitz.
- **3 september** – De eerste massadoding met behulp van Cyclon B-gas. Ongeveer 600 Sovjet krijgsgevangenen en 250 Polen werden gedood.

- **herfst** – De leiding van het kamp stelt de eerste gaskamer in Auschwitz I in werking.
- **7 oktober** – Oprichting van een kamp voor Sovjet krijgsgevangenen op het terrein van Auschwitz I.
– Het begin met de bouw van het tweede gedeelte van het kamp Auschwitz II-Birkenau op het terrein van het gesloopte dorp Brzezinka.
- **11 november** – Tijdens de eerste executie bij de "Dodenmuur" executeren nazi's 151 Poolse gevangenen.

1942

- **het begin van het jaar** – Het begin van de massale vernietiging van joden in gaskamers.
- **maart** – Het begin van de deportatie naar Auschwitz van 27.000 joden uit Slowakije en 69.000 joden uit Frankrijk.
- **1 maart** – In functie treden van het kamp Auschwitz II-Birkenau.
- **26 maart** – In Auschwitz worden de eerste 2.000 vrouwen gevangen gezet, tot het einde van het bestaan van het kamp, zijn ongeveer 130.000 vrouwen geregistreerd.
- **maart/juni** – In werkingstelling van provisorische gaskamers op het terrein in de buurt van het kamp Auschwitz II-Birkenau.
- **lente** – Het begin van het functioneren van de Judenrampe, het uitlaadperron, dat zich tussen de kampen Auschwitz I en Auschwitz II-Birkenau bevond, waar transporten met naar Auschwitz gestuurde joden, Polen, Roma (zigeuners) en gevangenen van andere nationaliteiten, aankwamen.
- **mei** – Het begin van de deportatie van 300.000 joden uit Polen en 23.000 joden uit Duitsland en Oostenrijk.
- **4 mei** – De SS'ers voeren de eerste selectie in het kamp Birkenau uit. De geselecteerde gevangenen werden in gaskamers vermoord.

- **10 juni** – Opstand en poging tot massale vlucht van ongeveer 350 Poolse gevangenen uit de strafcompagnie in Birkenau. De vluchtpoging slaagde voor 7 van hen, meer dan 300 kwamen om.
- **juli** – Begin deportatie naar Auschwitz van 60.000 joden uit Nederland.
- **juli** – Oprichting van het satellietkamp Góleszów bij Cieszyn, het eerste van de ongeveer 50 satellietkampen van Auschwitz.
- **29 juli** – Het eerste, door Duitse bronnen naar de geallieerden overgebrachte bericht over de vernietiging van joden in gaskamers in Auschwitz. Schrijver hiervan is Edward Schulte, Duitse industrieel en anti-nazist. Vanaf de herfst 1940, worden de geallieerden geregeld op de hoogte gesteld, over wat er in Auschwitz gebeurde. Deze berichten werden hoofdzakelijk door de Poolse regering in ballingschap in Londen, overgebracht. De regering hield onafgebroken contact met het Poolse verzet, dat zowel in het kamp zelf, als daarbuiten actief was.
- **augustus** – Het begin van de deportatie naar Auschwitz van 25.000 joden uit België en 10.000 joden, uit het toenmalige Joegoslavië.
- **30 oktober** – Bij het IG Farbenindustrie gebouw van synthetisch rubber, ontstaat het satellietkamp Buna, dat later de naam Auschwitz III-Monowitz kreeg. In de periode 1942-1944 ontstaan 47 satellietkampen en buitenkampse commando's van KL Auschwitz. Daar geplaatste gevangenen werkten hoofdzakelijk in Duitse industriebedrijven.
- **oktober** – Het begin van de deportatie naar Auschwitz van 46.000 joden uit het Protectoraat Tsjecho-Slowakije en Moravië.
- **december** – Het eerste transport van joden uit Noorwegen. Van de twee transporten overleefden 700 mensen het kamp.
- **13 december** – Het eerste transport van Polen, die uit de regio Zamojszczyzna waren verdreven. Dit transport, als onderdeel van de uitvoering van het naziplan "Generaalplan-Oost", evacuatie en exterminatie

van ca. 50 miljoen Slaven (Polen, Russen, Wit Russen, Oekraïners en anderen) en vestiging in Midden- en Oost-Europa door Duitse kolonisten, te beginnen op Pools grondgebied.

- **einde van het jaar** – De SS-artsen beginnen met sterilisatie- experimenten op mannelijke en vrouwelijke gevangenen.

1943

- **26 februari** – Het oprichten in Birkenau van het zogenaamde gezinskamp voor Roma (zigeuners).
- **maart** – Het begin van de deportatie van 55.000 joden uit Griekenland.
- **22 maart–25 juni** de leiding van het kamp stelt in het kamp Auschwitz II-Birkenau vier crematoria met gaskamers in werking.
- **7 juni** – Civiele werknemers van het bedrijf Krupp beginnen met de montage van machines in de hal, die door de kampeiding aan hen werd verhuurd. In de bouw van het kamp Auschwitz zijn honderden Duitse bedrijven betrokken, vele van hen – bijvoorbeeld IG Farbenindustrie, Siemens – profiteerden van de extra winst, door de slavenarbeid van goedkope kampgevangenen te gebruiken.
- **19 juli** – De grootste openbare executie. Ter vergelding van de vlucht van een paar gevangenen en wogens contacten met civiele burgers, worden twaalf Poolse gevangenen op het schavot opgehangen.
- **9 september** – Het oprichten in Birkenau van het zogenaamde gezinskamp Theresienstadt voor joden uit het getto Theresien.
- **oktober** – Het begin van de deportatie van 7.500 joden uit Italië.

1944

- **mei** – Geallieerde vliegtuigen, vliegend boven Auschwitz, maken luchtfoto's. Op de in de volgende maanden gemaakte foto's zijn de gaskamers en de rook uit de brandstapels zichtbaar. In augustus worden er Amerikaanse en Britse bombardementen op de enige kilometers vanaf Birkenau gelegen fabriek van synthetisch rubber en vloeibare brandstoffen, genaamd IG Farbenindustrie, uitgevoerd.

- **16 mei** – Het in werking stellen van de spoorlijn binnen het kamp, welke diende om transporten met gedeporteerden rechtstreeks naar de gaskamers nr II en III van het kamp Auschwitz II-Birkenau te geleiden. Het begin van de deportatie naar Auschwitz van 438.000 joden uit Hongarije.
- **10-12 juli** – Liquidatie van het gezinskamp Theresienstadt. De nazi's vermoorden circa 7.000 joden in gaskamers.
- **augustus** – Het begin van de deportatie naar Auschwitz van 67.000 joden uit Litzmannstadt (Łódź).
- **2 augustus** – Liquidatie van het "zigeunersfamiliekamp" – de SS'ers vermoorden circa 3.000 Roma (zigeuners) in gaskamers.
- **12 augustus** – Het begin van de deportatie van 13.000 Polen naar Auschwitz, massaal gearresteerd na de uitbarsting van de opstand in Warszawa.
- **7 oktober** – Opstand in het Sonderkommando. Tijdens de opstand komen 3 SS'ers en 450 gevangenen van het Sonderkommando om, joodse gevangenen werden gedwongen om de lijken van de vermoorden in crematoria te verbranden.
- **november** – Het ophouden met de massale vernietiging van joden in gaskamers.

1945

- **6 januari** – De laatste executie van ongeveer 70 Polen, die door het Duitse standrecht ter dood veroordeeld waren. Vier joodse vrouwen werden ter dood veroordeeld, vanwege hun hulp bij de voorbereiding van de opstand in het Sonderkommando en tijdens de laatste openbare executie, op het schavot opgehangen.
- **17 januari** – Het begin van de Dodenmarsen – de SS'ers evacueren ongeveer 60.000 gevangenen van KL Auschwitz.
- **21-26 januari** – De Duitsers blazen de gaskamers en crematoria in Birkenau op.
- **27 januari** – 7.000 gevangenen beleven de bevrijding van Auschwitz door eenheden van het Sovjetleger.

APPÈL OM HULP OM DE HERDENKINGSPLAATS EN HET MUSEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU IN STAND TE HOUDEN

Auschwitz is de onophoudelijke pijn voor het geweten van de wereld.
De overblijfselen van het Duitse nazi-concentratie- en vernietigingskamp,
roepen de donkerste ogenblikken uit de geschiedenis van de mensheid op.

Op deze plaats vermoordden Duitse nazi's in de periode 1939-1945
meer dan een miljoen joden en ook tienduizenden Polen, Roma, Sinti,
Sovjetkrijgsgevangenen en andere onschuldige mensen.

Wij rekenen op uw hulp, bij het onderhouden van het terrein,
objecten en allerlei overblijfselen van Auschwitz,
waarmee de gedachtenis aan zijn slachtoffers in herinnering kan blijven.

Donateurs worden verzocht een donatie te storten op:

BANK PKO S.A. FILIAAL BIELSKO-BIAŁA

BIELSKO-BIAŁA ul. Grunwaldzka 40 a

IBAN: PL 15

Rekeningnummer: 1240 1170 1111 0000 2418 5907

SWIFT: PKOPPLPW

HARTELIJK BEDANKT VOOR UW BIJDRAGE!

